

Philipp Löhle

Philipp Löhle rođen je 1978., odrastao kao srednji od trojice braće u solidnoj građanskoj obitelji u Baden-Badenu. Studirao je povijest, teatrologiju, njemačku književnost i moderne medije u Erlangenu i Rimu. 2005. izveden mu je prvi igrokaz (*Kauf-Land*), ali se usporedo bavio žurnalističkim i filmskim projektima. Autor je nekolicine kratkih i dokumentarnih filmova, iskušao se na poslovima režije za televiziju, da bi se konačno odlučio za rad u kazalištu, jer ga, po vlastitom priznanju, "tinski rad najviše motivira". U berlinskim kazališnim kućama nije našao slobodno mjesto asistenta režije pa se 2006. vratio u Baden-Baden i s periferije se postupno nametnuo pozornosti velegradske publike. Sudjelovao je u aktivnostima radionica za mlade dramatičare u Berlinu i Beču i ubrzo izborio priznanja i nagrade za svoje tri cjelovečernje predstave: *Die Rattenfalle*, *Genannt Gospodin* i *Lilly Link*. U prvoj djeca u garderobni ormar zatvaraju vlastitu majku pa iskušavaju život po vlastitoj volji. Tu je već nagovješten centralni problem *Gospodina*. Što zapravo znači uključiti se u moderno društvo, koji se zahtjevi postavljaju, koje se slobode toleriraju i koliko individualno pojedinac može nastupiti? Posljednji komad prati povodjenje za karijerom unutar jedne aktivističke grupacije, dok na kraju *Ljevičarka Lilly* ne ostane jedini propovjednik revolucije. Sva tri komada povezuje dakle sličan središnji lik koji svoje stavove brani do krajnosti. Sam Löhle govori: "Ono što nalazim uzbudljivim na ovim likovima, njihova je odlučnost da bezuvjetno ustraju u svojim uvjerenjima. Ustaljena je praksa da se za našu generaciju kazuje da ne želi ništa raditi, da nema nekog cilja. Istina je pak da mnogi žele nešto pokazati, ali im se to ne dopušta."

Vlado Obad

ZVALI SU GA GOSPODIN

Naslov originala: *Genannt Gospodin*

Preveo s njemačkoga Vlado Obad

*Bitno je da se čovjek odvaži biti svoj;
jedna osoba, jedna posve određena osobnost.*
Søren Kierkegaard

Najmanje troje glumaca igraju ove uloge:

ONA
ON
GOSPODIN
ANETA
ANDI
NORBERT
SILVIJA
HAJO
KARL ENGERLING
ČOVJEK IZ SUPERMARKETA
MATI
2 POLICIJSKA ISLJEDNIKA

ONA:

Dakle, on se bio probudio na nekom dječjem igralištu. Spavao je poledice na klupi. Bogme neugodno. A glava mu je visjela preko ruba, jednostavno se objesila prema zemlji. Njegov se svijet postavio naglavačke. A onda je ustao i jedva zapazio djecu koja su se ondje igrala, iako je jedan klinac imao policijski auto s glasnom sirenom. Dječurlija sama po sebi izludi čovjeka, a k tome još i igračka koja prodorno zavija. Tko uopće izmisli takvo što? To moraju biti sadisti.

E da, onda je pobjegao s igrališta i stalno se pitao kako je uopće onamo dospio. Na dječje igralište. Na onu klupu. A bio je i gladan pa je pošao do zalogajnice s brzom hranom da nešto pojede. Uzeo je možda pečenu kobasicu ili turski kebab. Ovo posljednje zvuči egzotičnije.

Vjerojatno sam se zbog nečega uzrujao, razmišljao je. Nakon izvjesnog vremena bio je čak siguran da se bio uzrujao, jer kada bi se Gospodin naljutio, onako zapravo, e onda bi on zaspao. Ne odmah, ali vrlo brzo. Jer tada ga obuzima nevjerovatni umor, kunja, zijeva kao som i dok nabrojiš do deset on već čori, iako je uzrujan, iako zapravo želi diskutirati. Spava on kao puh, frkće na nos, ali ne hrče – spava kao mala beba. Razmišljao je: vjerojatno mu se upravo to moralo dogoditi. Nije mu to prvi puta. Poznaje on sebe. Zapravo, tko danas još poznaje sebe?

Ali nikada mu se još nije dogodilo da poslije nije znao zbog čega se bio uzrujao. Ali ovaj puta je bilo tako. Nije bilo ni početka ni kraja.

Zato je zavirio u svoj mozak da vidi što još zna, pa se prisjetio: bio se probudio kod kuće i tamo je i doručkovao. Sjedio je pred golim sivosmeđim zidom, pred kojim se svakog jutra pitao što bi bilo najbolje da na njega objesi. I svako jutro shvatio je da je zapravo najbolje da na njemu ne visi ništa. Jerbo si tako može svašta zamišljati. Ali sada to nije važno.

Prisjeća se on što je radio, ali nekako mu se čini kao da to i nisu njegova sjećanja, kao da mu je sve to netko pripovijedao. I tako je nakon doručka otišao od kuće i tumarao naokolo. Sve to još zna, ali nekako napola. Poslije se sve gubi, kao u nekoj spužvi, u nekom loncu s ljepljivom, u nekoj neprozirnoj želatinastoj masi.

Nakon izvjesnog vremena udaljio se od zalogajnice jerbo je pomislio: najbolje je dan počnem iznova. Prošlo mu

kroz glavu: jednostavno se vratiti kući i još jednom ustati, još jednom promatrati kuhinjski zid i jednostavno zaboraviti što se do tada dogodilo.

U hodu je piljio na pločnik ispred sebe ne bi li izbjegao nepotrebna zapažanja. Gotovo mu je to i uspjelo. Nije više bio daleko od kuće kada je sreo prodavačicu iz trgovine s bioprehranom, odmah tu iza ugla. Što je, tu je. Ona ga je pozdravila kao da je snijeg usred ljeta pa je kazala: "Gle! Hodamo sami?" Točno! To je kazala: "Gle! Hodamo sami?" Da da. S jedne strane bilo je to dobro, ali s druge i loše. Kazala je to i pogodila Gospodina kao munja pri sranju, kao čekić na glavu čavla, kao strijela Robina Hoda drugu strijelu: točno u sredinu, ravno u crnu točku, kao što šupak pogađa rup na klozetu... i sve mu je sinulo pred očima!

To može izgledati vraški blesavo, kad ti se odjednom sve vrati i bilo je skroz-naskroz blesavo. Čitav dan, čitav stres, sva ona svinjarija. Iznanadno mu je opet došlo u glavu. Sva magluština i ljepljiva masa u hipu je nestala! Cak! Vum! I Gospodin je odgurnuo bioprodavačicu i trčao, trčao kao mahnit, jer nije mu drugo preostalo nego da trči. Trčao je kroz dugi tunel, trčao poput supermena, sa zvjezdanim pramenom iza sebe. Želio je samo jedno: dokopati se kuće i cijeli događaj ispričati Aneti. Ono što još maloprije nije znao. Ono što mu je bilo potpuno izmaklo. Kao neki DVD u videoteci, koji se iznenada našao u *playeru* njegova mozga pa se vrtili, vrtili. Na repeat. Repeat all! Vrtili se kao bijesan. Luduju.

1. scena: Aneta i Gospodin

GOSPODIN: Danas su mi... Uzeli su mi je.

-

GOSPODIN: Ona je bila osnova moje egzistencije.

-

GOSPODIN: Aneta?

ANETA: Hermann je bio ovdje. Pitao je možeš li mu posuditi pojačalo.

GOSPODIN: Jesi li čula? Uzeli su mi osnovu moje egzistencije.

ANETA: Rekla sam mu da ti neće smetati. Hermann je inače uredan.

-

ANETA: Sjećaš li se još kako je nekoć u Španjolskoj opraocijeli šator koji smo bili razapeli ispod cikade s koje je kapljala smola?

GOSPODIN: Bio je to čempres.

ANETA: Ali šator je opraoc vlastitom rukavicom za pranje.

GOSPODIN: Cikada je insekt, vrsta zrikavca.

ANETA: Hermann ima osjetljivu kožu.

GOSPODIN: Osim toga bio je to njegov šator. Svatko neka pazi na svoje stvari.

ANETA: U preostala dva tjedna nije imao čime oprati lice.

GOSPODIN: Ipak ga je prao.

-

GOSPODIN: Koristio se mojom rukavicom.

ANETA: To ti ne vjerujem.

GOSPODIN: Pazio je da vi ne doznate, jer bilo mu je važno da se divite njegovoj "nesebičnosti".

ANETA: Ova zajedljivost tipično je tvoja.

GOSPODIN: Želim ti zapravo ispričati nešto drugo.

ANETA: Izdajice. Prijatelj ti povjeri tajnu, a ti je izbrbljaš.

GOSPODIN: Od tog godišnjeg odmora protekle su tri godine.

ANETA: Pa? Više niste prijatelji?

GOSPODIN: Naravno da jesmo. Čak dobri. Ali to nije bila neka velika tajna. Tu nema ničeg osobnog. Ne radi se o njegovu pimpeku.

ANETA: Odrvratn si. Pojačalo će ti vratiti u nedjelju. Priručje veselice za svoj odjel u firmi.

-

GOSPODIN: Aneta, uzeli su mi moju ljamu.

Aneta! Čuješ li me?

Greenpeace mi je oduzeo ljamu.

Greenpeace!

ANETA: Hermann je vrlo omiljen u svom odjelu!

GOSPODIN: Rekli su da će ljamu odvesti u zoološki vrt. Jesi li se nekada osvrnula po zoološkom vrtu? Tamo zatvore životinje, koje jednostavno ne mogu bez kretanja, u kavez od dva kvadratna metra. To ja zovem mučenjem životinja.

ANETA: Hermann je sa svojim šefom na ti.

GOSPODIN: Ljame trebaju prostor za kretanje!

ANETA: Hermannove kolege ne trebaju ništa ponijeti sa sobom. Salatu, kolače ili nešto slično.

GOSPODIN: Oni žele zaštititi svijet i prirodu. Kako da su započeli baš s mojom ljamom?

ANETA: On je izjavio da će sve prirediti osobno.

GOSPODIN: Moj ljami je bilo dobro. Odgovorno to tvrdim.

Aneta, zar joj nije bilo dobro? Bilo joj je O.K. Redovito je išla u šetnju. Prolaznici su je mazili. Ne bi me čudilo da joj sada bude lošije. Naš podrum je možda odviše skučen, priznajem, ali išla je u šetnje. Ja također.

ANETA: Hermann je za zabavu kupio posebne CD-ove.

GOSPODIN: Redovito sam šetao. Čovjeku je to potrebno, siguran sam. Trebamo kretanje baš kao i ljame.

ANETA: Kupio je i gramofonsku ploču, Hermann. Radi nostalgije.

GOSPODIN: Aneta! Skužio sam:

Hermann!

Njegova firma i odjel!

Prijatelji s posla!

Pravi feštu!

Baš me briga. Hermann nije uredan, on je posrani malograđanin. I ako ima tako bajnu firmu i toliko prijatelja, kako bi bilo da ondje posudi pojačalo?

ANETA: Mislija sam da ti je on prijatelj. Zato može posuditi tvoje pojačalo.

GOSPODIN: Ja nisam njegov prijatelj.

ANETA: Inače on nikada ne sluša glazbu jer to oštećuje sluh. Znaš to i sam.

GOSPODIN: Ma nemoj. Idiot da ga treba tražiti. Napirlitani ezoterični purger.

ANETA: Radije ne bih sudila o tome.

GOSPODIN: Oni su mi uzeli ljamu, Aneta.

Slušaš li me ti uopće?

ANETA: Ne želim se izjašnjavati o tome.

-

ANETA: Da, slušam te. Nemoguće je izbjeći to.

-

GOSPODIN: Moram naći nešto novo. Ili ću ih tužiti. Oderat ću im kožu. Otjerat ću Greenpeace u bankrot da nauče da moja ljamu ne treba njihovu posranu organizaciju. Milijune ću iscijediti iz njih.

ANETA: To će te sigurno učiniti omiljenim. To je veličanstvena ideja: moja kuća, moj auto, moja jahta. Sve sam to mogao kupiti jer sam tužio Greenpeace. Dobit će oni svoje: ti zaštitnici životinja. Istini za volju, spašavaju oni mladunčad tuljana od ruskih željeznih motki, ali ubuduće za to više neće biti para, jer pare će imati Gospodin!

GOSPODIN: Ne radi se o novcu. Moj novi stil života je zbrisan. Bilo bi ljubazno s tvoje strane kada bi moj bijes zbog toga malo više respektirala.

GOSPODIN: Nisu mi dali čak ni odštetu za ljamu. Samo su rekli da je držanje ljama u ovom kraju svijeta – mučnije životnja. Ljamama je mjesto u Peru. Tek na visini većoj od 2000 metara, one se osjećaju dobro. A na njima zarađivati novac, to je ropsko izrabljivanje! Jesi li čula, Aneta? Ropsko izrabljivanje. Kao da je ljama čovjek ili niđer koji je robovao.

ANETA: Kaže se: čovjek obojene kože ili barem crnac.

GOSPODIN: Ne radi se uopće o novcu. Pokušao sam im to objasniti, ali oni ništa ne razumiju.

Povrh svega u podrumu nam je ostala hrpa hrane i sjena. Ali jedno ću ti reći: prije ću sve to požderati sam nego prepustiti njima.

ANETA: Ne želim se izjašnjavati o tome.

GOSPODIN: "Ne želim se izjašnjavati o tome." Bla-bla-bla. Onda se nemoj izjašnjavati.

Ali JA imam nešto za reći.

A ti me možeš poljubiti u vrit.

Gospodin želi uključiti glazbu. Ne uspijeva jer nedostaje pojačalo. On vrišti.

ANETA: Što je sad?

GOSPODIN: Htio sam slušati glazbu!

Mrak.

#

ON:

Potom je iznova otišao. To s Anetom nije se dalo izdržati. Ta nije ga uopće slušala i zato je morao trčati, trčati da ostane normalan. I tako on trči i razmišlja o puno toga, o svemu, ali ne uspijeva zadržati neku jasnu misao ili staviti zaključak.

Ugleda neku stariju ženu pod maramom, koja nosi torbu za osnovce u drečavim neonskim bojama. Atlas, pomišlja Gospodin, svijet nosi na plećima.

Pa ugleda neku gojaznu ženu s toaletnim papirom pod pazuhom i s licem koje odaje kako pati od kronične ostipacije.

U jednom dvorištu stoje troje mladih i redom puše džoint, uzajamno se ismijavaju kada se netko zakašlje i puše dalje kao da ih netko na to sili. I trči on dalje i ugleda nekog

starog čelavca sa sijedom zaliscima, koji rukama lamata po zraku kao da ondje može uloviti slova koja su ovješena na užetu za rublje. Za svaki slučaj!

Trči i vidi dućan u kome se prodaju samo pojasevi, odmah do trgovine koja nudi samo stolice.

Na jednom sandučiću Elektroprivrede može se pročitati: "Sve pada dolje", a ispod njega sklopčao se prosjak, sav zapišan.

Trči on tako i ugleda prozor, visoko iznad ulice, s kojega netko maše. Ponadao se da možda njemu domahuju, ali kada je prišao bliže ispostavilo se da je to perać prozora, u poslu.

I vidi džambo-plakat za mlijeko "Mlijeko je moja snaga" i razmišlja: jedna li je zemlja gdje je nužno reklamirati mlijeko, tu nešto nije u redu.

I ugleda kako se jedna jabuka s police s voćem skotrljala na pločnik i razmišlja da li je šutnuti preko ceste ili pak pokupiti. Vidi prodavača kako je odiže, kratko trlja po košulji i ponovo vraća u kutiju, pa misli: nisu li kruške ionako zdravije od jabuka?

I tako on trči i sve to gleda, na svoj način, i ne može stati. Jer jednostavno mora trčati. Mora trčati da bi bio zdrav.

2. scena: Andi i Gospodin

ANDI: To ne traje duže od pola sata. Možeš to odraditi na jednoj nozi.

GOSPODIN: Te ljude uopće ne poznajem. Što da radim tamo? Mogao bih kasnije nekome izraziti sućut, tko s pokojnikom nije u vezi.

ANDI: Na groblju je to uvijek prikladno. Uostalom, važno je jedino da moje ime upišeš u knjigu žalosti. Tako će oni vidjeti da sam bio na sahrani.

-

ANDI: Molim te, učini mi to. Već sam pitao Hermanna i Norberta, ali oni nemaju vremena.

GOSPODIN: Hermann je sa svojom firmom vjerojatno u *Legolandu*?

ANDI: Neee, otputovali su na degustaciju vina u Düsseldorf.

-

ANDI: Bez brige, dobit ćeš nešto zauzvrat. A nabavit ću i odijelo.

GOSPODIN: Izgledam li ja kao da nemam odijela?

ANDI: Znam jedino ono koje si mi jednom prigodom posudio za zabavu.

GOSPODIN: Eto vidiš. Zar to nije odijelo?

ANDI: Ali je žute boje!

GOSPODIN: Za mene je notorna glupost da pogrebi moraju biti u crnini.

ANDI: Sada baš nije pravi trenutak da dokidamo tradiciju.

GOSPODIN: Moje žuto odijelo sasvim je pristojno, sam si to rekao.

ANDI: Gospodine! Molim te da odeš tamo. Pod mojim uvjetima. Nipošto u žutom odijelu, od kojega bole oči.

GOSPODIN: Onda zaboravi na moj hladnjak. Ili te i od njega bole oči?

ANDI: To je nešto posve drugo. Znaš to i sam.

Bio je to *Bad-Taste-Party*, Gospodine.

Tvoje žuto odijelo nosio sam na *Bad-Taste-Partyju*. Kužiš? Tvoj hladnjak sam ugurao u kuhinju i hladio u njemu onu bezveznu pečenu gusku. Nitko ga nije ni vidio.

GOSPODIN: Dakle, ne sviđa ti se? Moj hladnjak.

Baš kao ni odijelo. O kome si stalno govorio da je "fora".

ANDI: Odijelo – hladnjak. To su dva para cipela. S tvojim hladnjakom nisam namjeravao ići na pogreb.

GOSPODIN: Znam. Ti uopće ne kaniš ići na pogreb.

Pitam se, zapravo, tko ovdje od koga nešto traži?

ANDI: Gospodine, molim te.

-

ANDI: Inače mi nitko ne pada na pamet, tko bi to mogao obaviti. A ja osobno nisam u stanju ići onamo. Nemam snage. Osjećam to. Pukao bih.

GOSPODIN: Onda otiđi do psihijatra.

Možeš ponijeti i hladnjak.

Ne mogu ja vječno umjesto tebe ići na sahrane. Kako ti to sebi zamišljaš? Što bi bilo da Klaudija odapne?

Tražio bi i tada da ja idem umjesto tebe?

ANDI: Valjda bi došao i bez poziva, Gospodine?

-

GOSPODIN: Što se zapravo dogodilo? S tim pilotom Johannom Zeiserom?

ANDI: Jürgen Zeiser. Ime mu je Jürgen Zeiser. 13 sati. Centralno groblje. Grob 856 d.

GOSPODIN: Jürgen, dakle. O.K.

ANDI: Bio je to rutinski let. Četvero ljudi u avionu. Sve je išlo glatko. Jedan krug oko televizijskog tornja. Pa vani iznad jezera, krug iznad grada i opet natrag. I onda su iznenada s 15 metara visine pali kao kamen.

GOSPODIN: S 15 metara?

ANDI: Da... nevjerojatno. Već su bili iznad piste.

GOSPODIN: Čovjek se može u avionu obrušiti s 15 metara i poginuti? Ja bih se i na pogrebu tome mogao smijati. Zezaš me?

ANDI: Ma ne. Upravo takvi padovi su najopasniji, s neznatne visine. Oba krila su otpala, a njih je sažeglo.

GOSPODIN: Koje je to sranje?

ANDI: Eto vidiš. Nema ni leša.

GOSPODIN: Kako to misliš?

ANDI: Nema ga u komadu.

GOSPODIN: A iza čega ću ja onda hodati?

ANDI: Sahraniću jednu ruku ili tako nešto. Više nije ostalo. Od druge trojice još je manje posmrtnih ostataka.

GOSPODIN: Koje sranje!

ANDI: Ja ne mogu hodati iza kovčega u kome je ruka pilota koji se srušio s 15 metara visine. Ne bih mogao a da se ne smijem.

GOSPODIN: Razumijem te.

ANDI: Osobito kad se radi o pilotu koji je imao licencu za džambo-avione, a srušio se u malenoj "Cessni".

GOSPODIN: Ako ne prestaneš govoriti i ja ću prasnuti u smijeh.

ANDI: O.K. *Sorry.*

Dobit ćeš nešto zauzvrat.

Gospodin. Samo u naturi, molim.

ANDI: Jasno. Možeš dobiti gusjega pečenja. Donijet ću ti doma.

GOSPODIN: Dobro je. Valja.

ANDI: Dogovoreno. Nema frke. Već zbog tvog hladnjaka.

Legla, pa ti si spasio moje pečenje i poslovnu čast.

Mrak.

#

ONA:

U jednom trenutku shvatio je da bi najbolje bilo da se na brzinu izgubi. Svi ga nekako čudno gledaju. Da starta kao automobil. Već leti poput strijele. Iza njega leprša mantil. Trči između spomenika i privremeno postavljenih drvenih križeva. Pomalo nalikuje lovcu na vampire iz 19. stoljeća.

I trči pored zapuštenih humaka i onih pod cvijećem. Stigao je do ulazne kapije, skrenuo nadesno i tek sada opazio da mu nedostaje lijeva cipela. Bježi on uzduž grobljanskog zida, poslije zamiče za ugao i tu se po prvi put osvrće. Otkida mu se dugme sa sakoa, leti preko ulice kao neki maleni NLO. On to ne primjećuje, nastoji utvrditi slijeđi li ga netko i cak: pred njim je neki tip. I on utrčava u njega, ruši ga, zabija svoj nos u cvjetni aranžman sa žablomnom vrpcom, koji je ovaj nosio. Istrgnuto cvijeće i glasovi i neljubazne riječi ostaju u zraku iza Gospodina, pršte kao mjehurići od sapunice, nesaslušani.

I Gospodin juri, kiše trčeći, zbog polena i cvjetnog praha, koji su mu ostali u nosu. Trči sada po pločniku na kome je sve više prolaznika, zapinje svojim ramenima za tuđa ramena, ali trči dalje, između automobila, sluša trubljenje, poslije i zvonce nekog biciklista, osjeća blago potezanje na sakou, potom struganje i proklizavanje, onda nešto zavezeti i netko krikne i psuje. A na sakou nedostaje komad tkanine.

I Gospodin trči i priželjkuje bicikl. Kad bih imao bicikl, razmišlja, sigurno bih već odavno pao pa zadovoljniji trči dalje.

Uljuje u neki dvorišni prostor, opaža oko sebe visoke zidove, plaši se da je u klopci. U dnu trećeg dvorišta ugleda vrata, trči prema njima i nalijeće na dva dugokosa muškarca koji nose perlicu. Jedan od njih će: "Demonstracije. Sve je to farsa. Demonstracije organizira država. Sve su to glumci. Pravih demonstracija više i nema." U punom naletu optrčava on počasni krug po trećem dvorištu ne bi li dugokosima pružio mogućnost da oslobode vrata. S njihovom glupom perlicom. Ali je zapravo poželio stati i razgovarati s dugokosima i pitati ih je li to samo teza ili imaju dokaze. Ali se nije mogao zaustaviti, ni uz rizik da ga dugokosi smatraju za luđaka. Njega nosi neka potisna sila iz dubine grudi. Ona ga gura ili pak vuče?

Posrtao je na neopljevljenoj gredici koja je dijelila dvorišta, vukao za sobom neku trnovitu lozu, šmugnuo kroz vrata prije no što su se automatski zatvorila, ušao na stubište, grabio kat za katom prema gore, još uvijek s lozom na nogavici hlača.

Gledao je sitno, sasušeno cvijeće i vrećice sa smećem koje su stanari ostavili pred vratima da ih ponese pri slijedećem silasku pa redovito zaboravljali ili su bili u žurbi, jer

je danas sve hektično. Tako sada stubište zaudara po smeću.

Gledao je otirače iz "Ikee" s natpisima "Home Sweet Home" ili "U stan uđi, sreću donesi", pa onda gumene čizme, kišobrane, sličice na prozorima, pletene vjenčice, mesingane pločice za vrata, ukrasne figurice i dopola napunjene pepeljare najrazličitijih oblika.

Trči on tako i stiže do najvišeg kata, ugleda naslonjene ljestve i penje se do tavanskog prozorčića i dalje na ravni krov bez ograde. Sada je gore na krovu, ponovo u slobodnom prostoru.

Trči dalje, zapaža nakratko predivan pogled na grad i mora stisnuti oči jer sunce je ovdje intenzivnije. Učinilo mu se da dolje može uočiti groblje.

Odavno je prestao vjerovati da ga progone, smatra to jednostavno malo vjerojatnim, ali ipak trči.

Trči s krova na krov, pored antena i dimnjaka, trči za plinom u svojim grudima (ipak ga povlači za sobom) i nestaje kao neznatna pokretljiva točka na tamnoj liniji između oblaka i krovova kuća.

3. scena: Norbert i Gospodin

GOSPODIN: U redu je. Slobodno ga uzmi.

NORBERT: To bi s tvoje strane bila plemenita gesta. Dobio sam već Andijev i Hermannov, a imam i svoja dva. Od jednog prijatelja, s kojim sam radio neko vrijeme u "Gloriji", dobio sam također jedan. S tvojim bih sada imao šest. Zapravo sam priželjkivao osam, ali je teško nabaviti tolike televizore. Ti u međuvremenu možeš otići do "Njofre" ako bi pogledao sport. Ili u kino. Televizija je ionako sranje.

GOSPODIN: Da. U pravu si.

NORBERT: Znaš li još nekoga tko bi na izvjesno vrijeme mogao posuditi televizor?

GOSPODIN: Ne.

NORBERT: Jesam li ti objasnio što ću napraviti?

GOSPODIN: Ne.

NORBERT: To će biti guba. Poslagat ću kante za smeće jedne na druge, a između njih građevinskom pjenu polijepiti televizore. Neki će biti iskošeni, drugi stajati naopačke, a onda ću na sve ekrane pustiti sliku. Snimio sam sve zamislive prirodne katastrofe. O džinovskim pijavicama i plimnim valovima, o snježnim me-

ćavama u Americi i o "Katrini". Radio sam brze rezove i manipulirao bojama i sada imam pravi košmar. A ispred instalacije njihat će se ogromno klatno. Navarit ću ga od plemenitog čelika. Njihat će se neprestano tamo-amo, a po sredini će biti ispisano "Tempus fuck it". Kužiš? Ne "fugit", nego "fuck it". To je igra riječi. Meni je to totalno super. To s jedne strane znači da vrijeme na možeš zaustaviti, a s druge da zbog toga ne treba razbijati glavu. Prava stvar.

GOSPODIN: Aha.

NORBERT: A za *soundtrack* postavio sam neku vrstu tonskog tepiha. Za *cluster*. To je... ima tamo svega, od šišanja ovaca do pljuskanja valova... kužiš, sve živo, a s Andijem sam snimio zvukove s komandnog tornja: "Delta Alfa please. Delta Alfa please. Can you hear me?" Prava guba i, naravno, totalno pretrpano. Ali u svemu tome duboko sam zahvatio naše vrijeme i probleme, razumiješ?

GOSPODIN: Pretpostavljam.

NORBERT: A ako to dobro krene, nema više stajanja. Onda ću s mojim "Tempus Fuck it 05" možda otići u München ili Berlin. To bi stvarno bilo neviđeno – baah. GOSPODIN: Da. Jasno. Samo ga ponesi. Ja mogu stvarno otići do "Njofre". Imaš pravo.

NORBERT: Hej, stari, baš si cool. Znam to cijeniti. Imaš ti klikere za umjetnost i tako to.

GOSPODIN: Ma pusti to.

NORBERT: Andi mi je pričao ono o sahrani. Ispalo je čisto sranje. Skroz-naskroz. Ali ako mene pitaš: nisi ti kriv. Ti si mislio najbolje. Htio si mi učiniti uslugu. I nema on razloga da se sada žali. Ja sam mu to i rekao. Ali on je sada naturirao na 180. Nema veze, smirit će se.

GOSPODIN: Pusti to, Norberte.

NORBERT: Upravo na to ciljam svojim "Tempus fuck it". To je to. Za nekoliko tjedana vi ćete opet razgovarati i sve će biti dobro, zato: *fuck it*. Da, obično sranje. Bude došlo sve na svoje. Baš to apostrofiram svojim klatnom. Super stvar.

GOSPODIN: U pravu si, valjda.

NORBERT: Sigurno, možeš mi vjerovati. A onda će ti vratiti i tvoj hladnjak. Na koncu je sve ispalo blesavo. Da se sada prema tebi tako postavlja. Ja to držim i malo bezobraznim. Ali može jesti kod "Njofre". Ili navratiti ponekad u "Gloriju". Tamo se dobro jede.

GOSPODIN: Možda si u pravu.

NORBERT: Jasno. Nisam ja od jučer. Razgovarao sam s Andijem. I založio se za tebe. Rekao sam mu: Onda idi sam na svoje pogrebe. Ne šalji tamo bilo koga, nego izvoli sam srediti svoj drlog. Pitao je on i mene bih li išao. Ali meni je bilo svega preko glave zbog izložbe. Baš je bilo žestoko. Zato i tvrdim da je bilo super da si se ti odazvao. Svaka čast. Pripovijedao sam mu također da se živciraš zbog cipele, da ti je ostala samo jedna i da si izderao sako. K tome je još bio skup. I Hermann ga je vrlo nerado posudio. E, a sad si još ostao i bez ljame. Istina?

GOSPODIN: Da, istina je.

NORBERT: Andi mi je rekao. On misli da bolje nisi ni zasluzio.

GOSPODIN: Andi je purger.

NORBERT: Sada mu je krenulo nizbrdo. Što da radiš? Ne razbijaj si glavu zbog toga. *Tempus fuck it*, kažem ja kratko. Što je stvarno bilo s tvojom ljmom?

GOSPODIN: *Greenpeace*! Oni su je odveli.

NORBERT: Jebote! Oni? *Greenpeace*? Eto, uvijek ti nacisti-komunisti, ti zaštitari, ti radikali – to su pravi krmci. Da čovjek ne povjeruje. Kad mučneš glavom – koga oni štite? Tako je to i u mome "Tempus fuck it", katastrofa za katastrofom i sve drugo, hej i *Greenpeace*? Oni kao hoće spriječiti te stvari. Ma, govno moje. Čovječe, ja bih ruku stavio u vatru za tebe i tvoju ljmu. To je bilo ono pravo. Ne vjerujem da se obazrivije može ophoditi s ljmom, a ti si se zahvaljujući njoj održavao na površini. Ona je praktički bila temelj tvoje egzistencije, zar ne?

GOSPODIN: Nemoj više o tome, Norberte. Nosi taj televizor. Meni ne treba. Kada prođe to s tvojom izložbom, onda ga vrati. Tako bi bilo u redu.

NORBERT: Gospodine, ti si cool do daske. Žao mi je zbog Andija i tvoje ljme. Ali "Tempus fuck it", zar ne.

GOSPODIN: Pusti to, Norberte.

Mrak.

#

ON:

A onda Gospodin ide u kupovinu. Jerbo ga je iznerviralo ono s televizorom. Zapravo ga je nerado posudio i sada mora naučiti živjeti bez njega. No vjeruje da je dobro osloboditi se navezanosti.

Dakle, uzima on kolica, uz pomoć žetona koji je moguće objesiti na privjesak s ključevima i razmišlja kako onaj, koji to čini posve ozbiljno i redovito, mora biti perversan. S kolicima za kupovanje Gospodin samome sebi djeluje malograđanski, ali nema drugog načina. I kreće s kupovinom odmah pored ulaza, na odjelu za povrće. Mrkvu, luk i tikvice ubacuje u kolica. Na susjednoj polici zapakirani kruh pa slastice i gotova jela; jedno pored drugog, posve neprikladno, DVD-ovi i novine. Nema veze, Gospodin uzima redom i trpa sve u kolica. Ide dalje, uzima marmeladu, ulje, začine, one obične i one egzotične. U kolica spušta ukiseljenu papriku i artičoke, dva mlijeka u tetrapaku i jedno svježe u boci, djelomično obrano i ono punomasno. Razmišlja kakva je to zemlja u kojoj je moguće kupiti mlijeko s tri različita stupnja mliječne masti, pa nalazi još mlijeko "Minus L", bez laktoze. Od toga ga spopada zijevanje.

Poseže za tri vrste jetrene paštete, dva ovitka s lovačkom salamom, uzima najskuplji troslojni toaletni papir, uzima gotovu pizzu, smrznutu morsku ribu: list, haringu i losos, tri kilograma miješanog povrća, popečke od povrća i soje, mljeveno meso i smrznuto voće, savijaču s jabukama i sirom, gibanicu, zeljanicu i pogačice, krokete u različitim obliku.

Objema rukama poseže za limenkama s pelatima rajčica, uzima i više limenki sa sječenim rajčicama, grabi kukuruz, tunjevinu, sardine, a s najviše police krušne mrvice, pripravke za okruglice i pire-krumpir. Odmah zdesna više jutarnji ogartači pa uzima dva komada.

Tako on kormilari kroz hodnike i objema rukama dohvaća šarena pakovanja i slaže u svoja kolica. Kiseli kupus, crveni kupus, brašno, *corn flakes* i integralne pšenične pahuljice, čak i energetske pločice s voćem, iako ih je oduvijek smatrao groznim zbog odviše šećera. Svejedno, u kolica s njima. Iz velike košare s tjesteninom dohvaća nekoliko vrećica od svake vrste, a povrh toga iz regala s umacima čili, majonezu i kečap, umak od hrena, tartar, *french* i *bechamel* s parmezanom: od svakog umaka jednu bocu. I njegova se kolica sve više pune, uskoro su puna do ruba. To mu ne smeta, on grabi zubne paste, vodi ce za njegu usta, šampone, kreme za brijanje, uloške i vati ce za skidanje šminke, uzima vrhnje i šlag, *salafix dressing*, više jogurta, različite vrste sira. Nailazi na veliko pakovanje graška u akoijskoj ponudi i stavlja u podnožje kolica. Stiže na odjel s grickalicama i na vrh svoje gomile

tovari sve moguće vrećice: *chips*ove, flipsove, krekere, slane štapiće koji se nazivaju i grisini, a mogu imati aromu češnjaka, sezama, slanine, kikirikija ili biti ekstra pikantni. Na poslijetku uzima više boca vina, rakije, šerija i vinjaka, pjenušac i jednu manju bocu likera pa usmjerava svoja kolica prema blagajni broj 7 i stane u red. Neka starija žena s djetetom ga pita bi li ih pustio pred sebe, ona ima malo stvari. On kimne glavom.

Konačno na blagajni duže vrijeme vadi stvari iz svojih pretovarenih kolica na pokretnu traku, više puta pritišće automat koji izbacuje cigarete, isprazni pretinac sa žvakaćim gumama i uzima još jedno "Kinder" jaje. Blagajnica mu se osmjehuje, ljubazno ga pozdravlja, kako su je naučili, provjerava njegova prazna kolica uz pomoć iskušene ogleдалa, pričvršćenog na stropu. A potom unedogled provlači artikle iz njegovih kolica preko laserskog čitača.

Gospodin nastoji raspoznati ritam njegova pištanja i istodobno provlači kolica na drugu stranu i sve iznova slaže u njih. Doživljava sebe kao sudionika svjetskog prvenstva u videoigrici *tetris*, toliko je teško sve te artikle opet posložiti. No dobio je još jednu priliku da ih pomno osmotri. Začuden je jer se ne može sjetiti da je uzeo mješavinu za raženi kruh. Nemoguće je sve stvari vratiti u kolica i to ga još više čudi. Uto blagajnica kaže 503 eura i 57 centi.

To je znak na koji je čekao. Još jednom je osmotrio kolica sa šarenim paketićima, ispisanim kićenim i upadljivim natpisima, koji mu trebaju sugerirati koliko je ukusan njihov sadržaj: "Lagan, primamljiv i slastan zalogaj!" U želuca mu se počela javljati mučnina. Umalo da se nije ispravlačao. Tko treba sve te stvari, pitao se. Tko sve to kupuje? Ja sigurno ne.

Digao je pogled s kolica, zagledao se u lice blagajnice puno iščekivanja, s gumom za žvakanje u ustima, pa je osmotrio kupce koji su čekali u redu i njihova dupkom puna kolica, izvrnuo svoje džepove prema van i rekao: "Nisam ponio novčanik. Ja zapravo uopće nemam novčanika."

4. scena: Silvija i Gospodin

SILVIJA: Ona tvrdi da ovako više ne ide. S tobom više ne može razgovarati.

GOSPODIN: To su brbljarije. Oduvijek smo mogli jako dobro međusobno komunicirati. To je bilo ono najbolje u našoj vezi. Ona pretjeruje, to je očito.

SILVIJA: Imala je dojam da je sve bilo lažno.

GOSPODIN: Laž? Laž se najvjerojatnije zove Heinz-Peter i vozi *Porsche*.

SILVIJA: Gospodine... Nisi fer.

GOSPODIN: Ne znam, bogme, tko nije fer. Vi imate pet kreveta u kući, a što je ona napravila? Uzela je naš jedini madrac. I to kriomice. Dok sam ja sjedio kod "Njofre", a kada sam se vratio, kreveta više nije bilo. Nije fer.

SILVIJA: Aneta loše spava u tuđim krevetima. To bi ti morao znati.

GOSPODIN: Da, naravno da znam. Aneta je malograđanka. Dobro si čula. Možeš joj rado prenijeti. A k tome joj reci da je megakukavica kada šalje prijateljicu da joj pokupi stvari.

SILVIJA: Ne želim se miješati u vaše stvari.

Napričala mi je koješta: ono o ljami i pogrebu Andijeva kolege i o tvom kupovanju u supermarketu. Ona tvrdi da je sve to tipično za tebe i da si se promijenio.

GOSPODIN: Ja... Prirodno da sam se promijenio. Ala bi bilo lijepo kada bismo uvijek ostajali isti? Koja glupa primjedba.

SILVIJA: Ona misli da se ti još jedino baviš svojim novim životnim stilom, u kojemu za nju nema mjesta. Ionako si više kod "Njofre" nego kod kuće.

GOSPODIN: Tamo još ima ljudi koji me saslušaju i koji ne moraju stalno napredovati. Doma sam i bez televizora. Norbert ga je za svoju posranu izložbu toliko isprskao ljepljivom pjenom da sada nema slike. Vjerojatno je iznutra posve ispunjen stvrdnutom pjenom.

SILVIJA: Ne možeš Norberta kriviti što je pukla vaša veza. On je umjetnik.

GOSPODIN: Ne krivim je njega. Samo razmišljam bi li mi trebao zamijeniti televizor. Znam, nema on para. Ali nemam ni ja pa ne mogu kupiti novi i zato sjedim kod "Njofre". Dovraga. Ako to nekome nije jasno?

SILVIJA: Ona to ne prihvaća. A ne bih ni ja.

GOSPODIN: Ni vas dvoje nikada niste imali televizor. Nemate čak ni glazbenu liniju. Hermann uvijek od mene posuđuje taj drek.

SILVIJA: A on je tebi posudio sako za sahranu i dobro znamo kako je to završilo.

GOSPODIN: Morao sam na brzinu zbrisati, a onda je naletio onaj biciklist... Svi ste tako napeti.

SILVIJA: Hermann je tvoje pojačalo zadržao iz principa.

GOSPODIN: Iz principa, kažeš? A ja ne bih smio sjediti kod "Njofre". E, neće proći. To je moj princip.

SILVIJA: Televizija zaglupljuje, zato je mi ne držimo.

GOSPODIN: Da, a slušanje glazbe šteti sluhu.

-

SILVIJA: Bila je to samo kap koja je dovela do toga da se čaša prelije.

Nije "Njofra" jedini razlog. Znaš ti dobro što ja mislim.

GOSPODIN: Pokupi sada mikrovalku i nestani. Pozdrav svima.

SILVIJA: Gospodine, ti znaš u čemu je problem.

-

SILVIJA: Gospodine, zašto bi ti tražio posao ako ti prijavljanje na natječaj ide na živce?

GOSPODIN: Glupi purgeri.

SILVIJA: Tvoji intervjui za posao svi su odreda loše završili, a onda se čudiš što je Aneta razočarana.

GOSPODIN: Purgeri.

SILVIJA: Kuži ona tebe. I to da tražiš novu orijentaciju u životu. To je sasvim cool. I svi mi drugi smatramo to originalnim. Ona jedino traži da se prijaviš kao nezaposlena osoba. Traži ti svoj put. U redu. Ali prijavi se u uredu za nezaposlene pa ćeš ostvariti pravo na financijsku pomoć. Onda imaš punu slobodu i možeš raditi na svojim snovima.

GOSPODIN: Ništa vi još niste shvatili.

Kada sam se pojavio s ljammom i rekao da sam sada samostalan, smijali ste se kao ljudi. A što je bilo?

Bio sam doista neovisan. Tražio sam neki izvor prihoda koji bi mi omogućio samostalnost izvan kapitalističkog radnog mlina. Da živim ugodno i opuštano. Da imam osjećaj da ne radim, a da ipak preživljavam. Nije trebalo donositi nikakve odluke, a bio sam svoj gazda. Našao sam sebe. Prvo ja, a onda ljama – na istom nivou.

SILVIJA: Znam, kapitalizam si uhvatio za muda!

GOSPODIN: Točno. To je to.

SILVIJA: Nećeš valjda opet početi s tim?

GOSPODIN: Ali uspjelo mi je. Zgrabio sam ga za muda. Objema rukama. I samo s jednom ljansom. S mojom kamilom bez grbe. Jesi li znala? Da su ljame kamile bez grbe? To jedva da netko zna. Ali tri stupnja mliječne masti! Nešto tu nije u redu, Silvija. A vi to ne kužite. Predali ste se i surađujete. Pijete obrano mlijeko, upotrebljivo do 25. prosinca, a država organizira demonstracije.

SILVIJA: Gospodine!

GOSPODIN: Vi ste obični purgeri, i u *Greenpeaceu* su purgeri. I otkako nema moje ljame...

-

SILVIJA: Dok kažeš keks, sve može biti u redu. Samo se prijavi kao nezaposlen, onda ćeš imati novac i možeš kupiti televizor, a Aneta će se vratiti. Sve je tako prosto. Sve je na dohvata ruke, samo je treba isporučiti.

GOSPODIN: Molim te, uzmi sada mikrovalnu pećnicu i idi. A Aneti poruči, neka opet u njoj tali srebrne žlice.

SILVIJA: Iznova nisi fer.

Mrak.

#

ONA:

Gospodin je, dakle, dovukao sijeno iz podruma. Otkako je Aneta otišla, stan je posve prazan i on u sobi, koja je nekoć bila dnevna, gradi neku vrstu gnijezda. I spava u sijenju. Spava nemirno.

Probudio se prije nego što je svanulo. S bolovima u rame-nima. Spavao je postrance, bez jastuka i istegnuto vrat. I sada se pita postupa li na pravi način. Je li to doista njegov put. "Ili su drugi u pravu?" pita se. "Jesam li doista promašio u traženju svog životnog stila, jesam li na krivom putu, a svi drugi na pravome? Ima li šanse da budem sretan? Da kapitalizam uhvatim za mudu?!" Ponovio je to dva puta, jer ta je pretpostavka za njega vrlo ozbiljna. Mnogi su se tome smijali. Ali za njega je to dogma, životni program, zanimanje i poziv. Kao za fanatične muslimane džihad. Nakratko je pomislila da bi se možda trebao raznijeti eksplozivom i koju bi zgradu mogao odabrati kao cilj. Tjelesno povrijediti druge ljude, čini mu se glupim, ali pomisao da svemu napravi kraj, da se oslobodi i nađe olakšanje, ipak ne odbacuje tek tako. Razmatra je sa svih strana, razvlači je kao gumu za žvakanje, gurka prstima tamo-amo, baca je uvis i ponovno lovi. Odjednom shvati

da upravo razmišlja o samoubojstvu i prepadne se. Ne dolazi u obzir, samoubojstvo je malograđanski čin. Počiniti samoubojstvo znači svim Anetama i Silvijama ovoga svijeta dati za pravo, samoubojstvo znači priznati poraz. Silazi u podrum, gdje je držao ljamu i sijeno, i donosi kani-star s mlijekom, s kojim je pojiu ljamu. Dovlači ga u kuhinju do zida pred kojim je redovito doručkovao. Do zida koji mu se sviđa, onako prazan, jerbo mu je dopuštao slobodno razmišljati. Spušta kani-star na pod, odvrće poklopac i ispisuje golom rukom namočenom u mlijeko, jedva čitljivo, svoju dogmu, spontano, kako mu navire u svijest.

"Br. 1: Bijeg ne dolazi u obzir."

Kakvog bi imalo smisla stvoriti novi način života ako bi jednostavno pobjegao iz zemlje. To bi bilo odveć jednostavno. Pretpostavimo da ode u Južnu Ameriku, kupi tamo ranč i živi po svome, sa životinjama i plodovima koje je sam uzgojio. Bi li tako svima oko sebe otvorio oči? Pokazao što misli svojom parolom "uhvatiti za mudu"? Sigurno ne. Zato je važna točka broj 1.

I bez oklijevanja nastavlja pisati: "Br. 2: Mora ići i bez novca." Kapitalizam se zasniva na novčanom sustavu. Ukoliko doista želi djelovati antikapitalistički, mora se principijelno osloboditi novca, a možda čak i svakovrsnog posjedovanja. Izraz mu se sviđio pa je nastavio s pisanjem: "Br. 3: Odbaciti svakovrsno posjedovanje." I riječ odbaciti je dobro sjela. Ona otjelovljuje neku vrstu miroljubivog otpora. Samo onaj koji ništa ne posjeduje može doista biti slobodan. Sloboda je odsustvo vlasništva. Ako su ga posljednji tjedni ičemu naučili, onda je to da treba dokinuti navezanost prema stvarima. Gospodin osjeća kako je sloboda važna riječ. Točka četiri mora je neizostavno sadržavati. Diže ruku prema zidu, zastaje, odbacuje rečenicu u nastajanju, pretura je, mlijeko mu curi niz ruku i škaklja ga pod pazuhom, a onda piše: "Br. 4: Sloboda je ne morati donositi velike odluke." Po Gospodinovu shvaćanju stvarne prisile sastoj se u premišljanju, u pretpostavljanju i analiziranju, u izmirivanju, u usvajanju i odbacivanju ili kratko – u odlučivanju. Istinska sloboda mora biti u odricanju od odlučivanja, ne zato da bi drugi odlučivali, nego zato što jednostavno nema potrebe za velike odluke ako je čovjek jednostavan. Promatra on svoju dogmu na zidu, s ponosom. Opuži se po sijenju i zaspi kao beba.

5.scena: Hajo sa svojim plavim šalom i Gospodin

#

ON:

Ostavila mu je sedam knjiga. Iskreno rečeno, nije njemu baš stalo do knjiga i nikada ih nije posjedovao, još manje čitao, i u tom pogledu ništa se neće promijeniti. Pa je došao na sretnu ideju. Sada živim na nov način, pomisli. Hajde da se ponašam kako se ranije radilo: da prijedem na robnu razmjenu. Gladan sam, uzmem nešto iz kuće i zamijenim za jelo. Nije sebi htio priznati, ali nepodmireni ceh kod "Njofre" nije mu davao mira.

Uzme on, dakle, sedam knjiga pod mišku i krene. Trči kroz grad i provjetrava mozak, tako je to objašnjavao, ako bi ga netko pitao. Osjeća se filozofski, u dosluhu sa samim sobom, u mislima koristi često riječ suglasje.

I onda, sa svojih sedam knjiga, zaustavlja se pred pekarom koja je u međuvremenu pripala njegovoj prijašnjoj školskoj kolegici. Nasljedstvo. Čuo je da ima i malo djeteta, djevojčicu.

Gospodin ulazi u pekara, pita mladu ženu za tezgom za svoju kolegicu, čeka kraće vrijeme i ona ga burno pozdravlja. Oduvijek je bila jezivo glasna, razmišlja Gospodin. Djeluje mu bucmasto, ali još uvijek atraktivno. Zrela žena, ali sebi ipak ne može predstaviti zajednički život s njom. Zbog glasnog govornog organa. Razmišlja o tome, sve dok ona ne kaže: "Što si se zablenuo u mene?" A on će: "Htio bih ove knjige zamijeniti za jedan kruh." Podigao je naratak knjiga u visinu: "Tvoja kćerka. Morat će jednog dana biti pametna. Ja ih više ne trebam."

Na trenutak je pekarića utihnula, gleda knjige, uzima ih i viče: "Otkuda ti znaš da ja imam kćerku?" A onda tiše, jerbo se Gospodin sav stresao: "Dobit ćeš dva." Okrenula se kao zvrk i već je iza tezge, na stranu gura prodavačicu, grudi oslanja na policu koja gleda prema izlazu i dohvaća dva okrugla kruha. Gospodinu se nameće usporedba između kruhova i pekaričina poprša, oblikuje to u rečenicu, kao kompliment, nešto s mlijekom, što je primjereno i za jedno i za drugo, a usto je i laskavo. Nije mu baš uspjele, pekarića je opet dreknula i on se našao na pločniku pred prodavaonicom, s dva kruha u rukama.

I opet trči i nosi svoje kruhove i usputno razmišlja o izrazu "pločnik za građanstvo" pa donosi odluku da više ne hoda pločnikom nego po cesti. "Pločnik je za građane. Ja nisam građanin, ja sam neovisan. Ja nisam dio ovoga društva, ja

GOSPODIN: Da su svežnjevi tako tanki, to nije normalno. Mislio sam da puno para čini pravu hrpu. Očekivao sam da ćeš donijeti putnu torbu. A gle sad, samo ova torbica. Stavi je tamo na stranu.

HAJO: Ako su novčanice dovoljno velike, velika torba nije potrebna. Ima tu nečeg filozofskog. Što vrednija novčanica – to manja torbica.

GOSPODIN: Cijeli univerzum u ljusci od oraha. Zgodno.

HAJO: Stvarno sam ti zahvalan što novac mogu ostaviti ovdje. Za najkasnije tri dana opet ću svratiti i onda ćeš doznati kada ću ga pokupiti.

GOSPODIN: Nema problema. U mene se možeš pouzdati. Živim kao da ga i nema.

HAJO: Znam, uvijek si govorio da ti novac ništa ne znači. Zato u tebe imam povjerenja.

GOSPODIN: Mora ići i bez novca!

HAJO: E da, to bi bilo dobro. A namještaja, nemaš više od ovoga?

GOSPODIN: Imam nešto... Ali krevet sam izbacio, u uvjerenju da će to pridonijeti mom unutarnjem oslobađanju.

HAJO: I sada spavaš na sijenju?

GOSPODIN: Da, i zapravo je ugodno. A imao sam ga dosta u podrumu. Ponekad malo bocka.

-

HAJO: Bez namještaja i nije tako loše. Čovjek ima prostora. GOSPODIN: Da, imaš pravo. Ali shvatiš to tek nakon što se riješiš sveg tog drloga. Ja bih svima preporučio da jednostavno sve izbace van. Čak, i gotovo.

HAJO: Od tebe se može koješta naučiti, Gospodine. I ono o kapitalizmu, što si pričao. Čini mi se da si u pravu. Sve sami malograđani.

GOSPODIN: Baš tako, purger do purgera.

-

HAJO: Dobro, onda se vidimo kod "Njofre", ako ti paše.

GOSPODIN: Ja sam svakako tamo. Ovdje mi se čini da će mi strop pasti na glavu.

HAJO: Do tada ću već znati kada ću doći po torbicu.

GOSPODIN: Nemoj se zbog toga stresirati. Kod mene su pare na sigurnom.

Mrak.

sam za razmjenu, za robnu razmjenu, a razmjenjivači ne pripadaju građanstvu. Ja sam iznad svega toga i zato s građanstvom nemam ništa zajedničko.”

I dok stilski dotjeruje svoju misao, oko njega se oglašavaju trube i vozači psuju iz automobila. Jedan autobus ga je umalo okrznuo, a jedan motociklist opalio mu čvrgu u zati-ljak. A onda je naletio neki BMW ili možda mercedes, gotovo ga pregazio pa izbjegao, uletio u lokvu da je prija-va voda prskala na sve strane. Smočio se i jedan od Gos-podinovih kruhova.

Zato je skrenuo u prvi slobodan prostor između dvaju par-kiranih automobila i vratio se na “pločnik za građanstvo”. “Ja ću ga zvati pločnik za trkače”, pomislio je i s olakšanjem otrčao kući.

6. scena: Gospodin i Karl Engerling

GOSPODIN: Pronašao sam ovu cedulju s napomenom da vam se javim.

ENGERLING: Moju poslanicu?

GOSPODIN: Poslanicu? E da znate, pod poslanicom ja podrazumijevam nešto drugo. Ovo ovdje može biti je-dino zapovijest, što nesumnjivo i jest: sadrži samo vašu adresu i vrijeme.

ENGERLING: Htio sam vas nazvati.

GOSPODIN: Ja nemam telefon.

ENGERLING: Točno. Zato je poslužila ceduljica, malo je staromodna, ali ipak prikladna.

GOSPODIN: Aneta je odnijela telefon. Ja ionako nikada nisam nazivao. Znači li što ja o tome mislim? Samo kažem: tko želi nešto reći, taj će navratiti.

ENGERLING: Vi ste sada ovdje. Što mi imate reći?

GOSPODIN: Tko puno priča, taj laže.

Došao sam zbog cedulje.

ENGERLING: Ja sam je napisao.

GOSPODIN: Zašto?

ENGERLING: Mislim da to obojica znamo.

GOSPODIN: Hajo. Sigurno je zbog Haja.

ENGERLING: Je li to onaj tip koji redovito s vama visi kod “Njofre”?

GOSPODIN: Vi ste obavijest napisali za njega. Čak sam bio pomislio da ju je Hajo osobno napisao. Možda ima problema pa želi natrag svoj novac.

ENGERLING: To se mene ne tiče.

GOSPODIN: Dogovoreno vrijeme istječe. Nije dospio javiti se ili nije imao vremena sjediti na stubama i čekati moj povratak. Ne želi me upetljati u svoje poslove. Pravi je dasa, taj Hajo. Ima ideja: uzeo cedulju, pen-kalu i ispisao ovaj susret. Tako sam ja mislio. Kad ono, vi ste to bili. Vi ste je napisali. Vi ste posrednik. Vaša trgovina i sugerira posredovanje. “Engerlingova stare-tinarnica.” U svakom slučaju, ja ne mogu zamisliti da ovim zaradujete novac.

ENGERLING: Gospodine, ja vas uopće ne shvaćam.

GOSPODIN: Vi ovdje vršite pranje, zar ne? Perete novac, lovu, *money-money*. Pogodio sam? Vi ste neka vrsta čistačice?

ENGERLING: Moja je deviza: kupujem drangulije, a proda-jem antikvitete velike vrijednosti.

GOSPODIN: Aha!

ENGERLING: To je stari staretnarski vic.

GOSPODIN: Stare stvari, dobro. Ali ja nisam ponio torbicu. Nisam znao da vi želite torbicu. Razmišljao sam, doduše, da je ponesem. A opet, mislio sam: srest ću ovdje Haja, a on je inzistirao da torbica ostane u mome stanu. Ja sam čovjek od časti, kad nešto obećam...

ENGERLING: Vi ste često kod “Njofre”.

GOSPODIN: Bio sam ranije. U posljednje vrijeme rijetko svraćam.

ENGERLING: Šef mi je to ispričao.

GOSPODIN: Oho, vi poznajete Šefa?

ENGERLING: On mi je dobar prijatelj.

GOSPODIN: Da? Mi se također... dobro razumijemo.

ENGERLING: Šef mi je govorio o vama. Da ste bili njegova mušterija, a da se trenutačno čudno ponašate, još čudnije nego inače, i da još više govorite nego ranije, još više bedastoća, rekao je Šef. I da ste kod njega puno popili i pojeli, i da je sve bilo na veresiju.

GOSPODIN: Da, istina je. Sve ću mu vratiti, nema proble-ma. Gledano financijski, sada baš..., ali krenut će to opet.

ENGERLING: Vidite, baš to Šefu zadaje brige.

GOSPODIN: Nema razloga da me posebno podsjeća.

Upravo imam nešto izgledno...

ENGERLING: Ja Šefa znam već jako dugo. Prijatelji smo

već cijelu vječnost. Znam da je on dobar momak, duša od čovjeka, ali znam također kada on ima neki osjećaj, tada se u to može pouzdati. On tako reći osjeća iz trbuha. Pozna ljude. Pozna je i vas. Znači li što mi je pričao?

GOSPODIN: Ne. Da još nisam podmirio ceh?

ENGERLING: Rekao mi je da ste imali ljamu.

GOSPODIN: *Greenpeace*, ti stupidni idioti, ti blentavi zaštitnici životinja. Je li vam i to pričao?

ENGERLING: Otkad ste bez ljame, puno ste toga dali zapi-sati na veresiju. Zajedno s Hajom.

GOSPODIN: Znam! Što ste me spopali? U čemu je poenta? ENGERLING: Šef je ozbiljno zabrinut jer od vas dugo nema ni traga ni glasa. Plaši se da vas život ne pregazi.

GOSPODIN: Šef je seronja! Što se to njega tiče? Uhvatila ga prpa da neću platiti jebene dugove? Stvarno ne kužim čemu sve ovo. Stojim pred vama kao osuđenik i trpim ta glupa kapitalistička naklapanja. Hej, čovječe, imao sam svoju ljamu..., ona mi je bila kao postolje, temelj u životu i onda su je odveli. Jasno je da čovjek nakon toga malo vrluda, prije nego što izno-va stane na noge.

ENGERLING: Pričao mi je o vašim idejama i govorancija-ma. Niste spremni više surađivati, živite mimo svijeta i tako to. Rekao je da ste jednom skočili na stol kao neki vođa revolucije ili Hitler.

GOSPODIN: Hitler je bio malograđanin.

Slušajte sad, vi ste mi dostavili ovu “poslanicu”, ja sam se odazvao, iako nisam trebao dolaziti. Dakle, što čemo? Ja sam vjerovao da ste vi u vezi s Hajom, ali od toga ništa.

ENGERLING: Taj nije moja briga.

GOSPODIN: Što onda hoćete? Vrijeme je da odem. Imam ja pametnija posla.

ENGERLING: Htio sam vam samo pojasniti da sam dobro informiran. Dugo sam razgovarao sa Šefom.

GOSPODIN: O.K., to je bilo to. Puno hvala. Odoh ja.

ENGERLING: Kuda ste navalili?

GOSPODIN: Posve sigurno neću u “Njofru” do Šefa. ‘Denja.

ENGERLING: Šef me zamolio da vam ponudim posao.

GOSPODIN: Što je zamolio?

ENGERLING: Rekao sam vam ja: duša od čovjeka.

GOSPODIN: Taj...

ENGERLING: Ja bih zbilja sada mogao nekoga zaposliti.

GOSPODIN: Taj...

ENGERLING: Skladiste otraga je u neredu. On je rekao, znaš, imam jednoga u gostionici koji je praznih džepo-va. A ja sam rekao, dobro, uzet ću ga!

GOSPODIN: Taj nevjerojatni...

ENGERLING: Za dva-tri dana posao se može obaviti. Pet eura po satu i nešto za prezalogajiti. Nismo mi neljudi. Svoje starine uvijek sam odlagao tamo otraga, gdje se već našlo mjesta. Nikada nije bilo vremena da ondje provedem cijeli dan. Sve bi trebalo presložiti, katalogi-zirati, manje predmete staviti na police, knjige po abe-cedi uz druge knjige, ugrubo presortirati što je za po-pravak, što za restauraciju, što za renoviranje, a što u međuvremenu više nije za uporabu.

GOSPODIN: Vi ste obične imperijalističke svinje!

ENGERLING: Molim?

GOSPODIN: Vi ništa ne razumijete i pritom se dobro osjećate. Vi ste mračna strana svijeta. Kuga. Izbacujete iz sebe silnu u dugim ljepljivim nitima i zarobit ćete njome sve što se kreće. Odrvatni ste, ali ja sam vas prozreo. Hoćete mi, tobože, pomoći, ali samo da biste primirili svoju pokvarenu, okorjelu izrabljivačku savjest. No, to zadovoljstvo ja vam neću priuštiti. Iz principa ne pristajem. Bez mene. Nije to nikakva pomoć. Samo biste me doveli u stanje da vam moram biti zahvalan. Ne dam se ja inficirati. Ne od vas. Ne mene. Jer ja stojim za sebe samoga. Ja sam ja. Živim sam, živim od razmjene i – imam svoju dogmu!

#

ONA:

Jednom kada je Gospodin otvorio vrata svoga stana kako bi krenuo u grad u šetnju, našao se pred dopola zazida-nim otvorom. Do otprilike visine jednoga metra bilo je naslagano možda 25 paketa s novinama, umotanih u pla-stiku i uredno zavezanih vrpcom.

Gleda ih Gospodin zburjeno i pita se što ti paketi rade pred njegovim vratima. Nezgodno postavljeni zatvaraju mu izlaz pa ima dojam da živi u mauzoleju. Pakete s novi-nama gurne on na stranu i oslobodi uzani prolaz. Inače ne razmišlja više o tome.

Tjedan kasnije pristiglo je novih 25 paketa, a u tjednu iza toga predvorje Gospodinova stana već je premaleno za novu pošiljku novina. Četvrtog tjedna pošiljka je izostala, ali je zato pred Gospodinovim stanom osvanuo neki čovjek.

7. scena: Gospodin i čovjek iz supermarketa

ČOVJEK: Zašto niste obavili svoj posao, Gospodine?

GOSPODIN: Moj posao? Ja sam bez posla.

ČOVJEK: Ako tako gledate na stvari, onda ste otpušteni. I to smijesta. Kakvo je to ponašanje?

GOSPODIN: Slažem se. Pošto sam bez posla, možete me slobodno najuriti, jer ja i ne tražim posao. Uzvraćam vam istom mjerom: Vi ste otpušteni.

ČOVJEK: Mislim da su nužna objašnjenja!

GOSPODIN: Tu imate pravo.

-

ČOVJEK: Ja radim za jedan lanac robnih kuća. Odjel prodaje ili još točnije menadžment za prodajnu strategiju.

GOSPODIN: A tako.

ČOVJEK: Da. To ne podrazumijeva samo prodaju unutar marketa, nego i marketing, reklamu, publicitet i slično.

-

ČOVJEK: U svakom slučaju, odgovoran sam za dostavu naših besplatnih brošura "Tip". Svakog petka ubacujemo ih u poštanske sandučice obližnjih zgrada. Je li vam sad sinulo?

GOSPODIN: Ja nisam lopov! Paketi su bili nagomilani pred mojim vratima, a ja sam bio odviše lijen da ih sve pobacam. Zato sam dio njih unio u stan. Sjedim na njima. Ali rado ću vam ih vratiti.

ČOVJEK: Ne radi se o tome! Promidžbeni materijal treba ubaciti u poštanske sandučice umjesto da ih gomilate u svome stanu. To je kao štrajk. A štrajk se ne plaća.

GOSPODIN: Da bi se štrajkalo, treba imati posao.

A vi mislite da bih ja trebao raznositi vaše glupe novine? Zašto bih to radio?

ČOVJEK: Jer vam je potreban novac.

GOSPODIN: Tako vi meni dajete posao, a da me prethodno niste ni pitali. Kakva je ovo šašava zemlja? Ima pet milijuna nezaposlenih, a jedini čovjek koji ne traži po-

sao, jer ne prihvaća sustav kao takav, dobiva ponude u pravilnim intervalima. Poznajte li Karla Engerlinga, staretinara?

ČOVJEK: Vaša je žena rekla da trebate novac i da ste bez posla.

GOSPODIN: Moja žena?

ČOVJEK: Vaša je žena učiteljica u osnovnoj školi, zar ne? Moj sin, Manuel, sjedi u njezinu razredu. Nedavno je bio roditeljski sastanak pa je prirodno da sam se pojavio, jerbo želim znati kako je s malenim. Baš se dobro potrefilo, rekla je vaša žena. Znae, ja osobno u školi nisam baš briljirao. Završio sam samo realku i bilo bi mi jako drago ako bi maleni postigao više. Gimnazija, matura, a poslije i dobar studij da može dobro zarađivati kad odraste. Za sada planira postati pilot. Pilot ili kapetan broda. U svakom slučaju, sjedim ja s vašom suprugom i razgovor skrene na moj lanac robnih kuća: što mi je tamo posao, i ja primijetim da je vrlo odgovorno to što radim. Mislim, stvarno je tako. Napokon, ako se ja o tome ne bih brinuo, tko bi drugi? Pripovijedam ja njoj o besplatnim novinama koje svakog petka valja raspodijeliti, to je promidžba, rekao sam joj, jer stvarno je tako. Iako je unutra i horoskop. I tako riječ po riječ i ja joj spomenem da hitno nekog trebamo za raznošenje novina, a onda je vaša žena napomenula da ona tu može pomoći i jednostavno mi je dala adresu.

GOSPODIN: To nije moja supruga. Ja uopće nisam oženjen.

Gospodin zjjeva.

Ona nema petlje osobno se pojaviti ovdje kod mene, ali odlučuje kako bih ja trebao raznositi ovaj drek. Čini mi se da je ona prolupala. Ona je, na poslijetku, veća malograđanka od cijele te bande zajedno. Uvijek mi nastoji propisati što bih ja trebao raditi, a što ne. Znae li što mi je napravila? Smijala mi se u lice. Svatkog se snalazi životu, trudi se pronaći nešto što mu odgovara, a ona? Stanuje ovdje sa mnom, a ismijava me. U lice mi se smije.

ČOVJEK: Zao mi je.

GOSPODIN: Dale pokušavam s njom ozbiljno razgovarati. Kažem joj: Odveli su moju ljamu, to me izluđuje. Sad moram tražiti nešto novo. Oni majmuni od zaštitara životinja su je odveli. A ona? Iselila se. Dodem je kući,

a nje više nema. Umjesto da razgovara sa mnom, ona se seli. Pa gdje to ima? Ne samo da je ona otišla, ne, ponijela je sve starudije, sav drlog. I to potajno.

ČOVJEK: Zao mi je.

GOSPODIN: Mislija je da će mi time otvoriti oči, očitati lekciju ili slično. Ali neće to proći. Sve te trice i smicalice. A sada mi je na vrat poslala još i kapitalističkog krvoloka da me zaskoči s poslom od kojega i totalni idioti postaju još glupiji. Vjerojatno sjedi sada s onih dvoje prijatelja i zajedno se valjaju od smijeha. Svinje odvratne! Vi ste krivi da su svi mali, ljupki dućani propali, vi po supermarketima, vi ste nezasične morske psine, najezda skakavaca, vi želite posjedovati sve više i sve globalnije. Imati! Imati! Imati! Grabiti! Grabiti! Grabiti! Bez mene! Bez mene!

Gospodin je zaspao. Čovjek se uplašio. Nastoji ga probuditi. Gospodin polako dolazi k sebi.

GOSPODIN: To je nevjerojatno.

ČOVJEK: Bogme jest.

-

GOSPODIN: Vi sad nemate nikoga drugog tko bi vam to radio?

ČOVJEK: Nemam. U tome je problem.

GOSPODIN: Ja ću vam dati Hermannovu adresu. Isporučite mu pozdrav s moje strane. Neka svojski zapne s poslom.

Mrak.

8 scena: Mati i Gospodin

MATI: Tako zapušten stan nisam još nikada vidjela. Dođuše, tvoj stan je također neobičan: slama, bez stola, bez stolica. To isto nije baš normalno. Ali ono kod Ulfa. Užasno.

GOSPODIN: Aneta je otišla!

MATI: Znam to. Nije lako kad se ljudi razvode. Što da ti kažem? Uvijek je to neka prijelazna faza. Vrhunac netaktičnosti bio bi kada bih se ja sada osvrnula po stanu i rekla: ovdje izgleda grozno, i ti izgledaš grozno..., ali ja nisam od te vrste ljudi. Ja sam ti mati.

GOSPODIN: Znam.

MATI: Dopusti ipak, ta brada? Nenormalno duga brada.

Pokvario ti se aparat za brijanje?

GOSPODIN: Nije.

MATI: Onda se želiš promijeniti, je li? To je posve normalno. I ja sam to radila kada je tvoj otac zbrisao. Kužiš, o tome je riječ: imaš opravdan razlog – Aneta te ostavila. To je opravdanje! A Ulf nema razloga za zapuštenost svoga stana. Uz pravi razlog čovjek se batrga neko vrijeme, prevrće se i okreće, bori se sa sobom i svijetom; sve jasno kao dan. A kasnije?

GOSPODIN: Opet se nalazi.

MATI: Ispravno, sinko. Uspravlja se. Tako je to. Dopusti da ti kažem: Takav je život. Ne možeš se uvijek držati pravog puta, od A do B najkraćom linijom. Ponekad smo nespretni u vožnji ili idemo korak naprijed – dva natrag.

GOSPODIN: Ne brini se za mene.

MATI: Ja? Ja zbog tebe ne brinem. Ti si oduvijek bio jako samostalno dijete, sjećaš se? Svi su imali igralište s pijeskom, samo ti nisi, i onda si u školskoj torbi dovlačio pijesak u naš stan i istresao ga na hrpu u svojoj sobi. Sjećam se do dana današnjeg odakle si ga dovlačio.

GOSPODIN: Mama!

MATI: Ali to je bilo tak' zgodno.

GOSPODIN: Dosta o tome.

MATI: Jer morao si imati pijesak, kao i drugi.

GOSPODIN: Danas mi posjedovanje više nije važno.

MATI: Kako se uzme. Mjesta za igralište s pijeskom ovdje imaš na pretek.

-

MATI: Otac još uvijek tvrdi da nas je ostavio zbog pijeska. Jer sam ja to dopustila i onda se u njemu igrala, zajedno s tobom, umjesto da te grdim. Svejedno. Ne, ne, nisi ti tome kriv, ne želim to reći. Ali to je bila prijelomna točka na kojoj su se sukobili naši odgojni principi i više se nisu dali usuglasiti.

GOSPODIN: Došla si ovamo da bi mi to rekla?

MATI: Ne. Izvini. Baš sam našla trenutak kada se vi razilazite. Što je bio razlog?

GOSPODIN: Nešto slično poput vaših odgojnih principa. A što je s Ulfom?

MATI: Njegov stan! Da si ti vidio taj stan, odmah bi znao

što ja mislim. Zapravo sam te htjela samo nazvati, a ne smjesta dotrčati, ali ti nemaš telefon?

GOSPODIN: Ima ga Aneta.

MATI: Oho. Uostalom, i bolje je tako. Riješio si se sranja.

GOSPODIN: Ne govori tako o Aneti!

Oboje se smiju.

MATI: Nisam propustila reći mu: Uffe, dalje tako ne može. Ne možeš tako obitavati. Kao neandertalci. Ja sam vrlo otvorena i s puno razumijevanja, i ništa nemam protiv starog i pohabanog, ali da je nešto prljavo ili slomljeno! Trebao si samo vidjeti njegove hlače. Tako nešto se ne može staviti u ormar.

GOSPODIN: Ma pusti ga.

MATI: Pod pretpostavkom da ih uvečer uopće skida.

GOSPODIN: Prevladat će on to.

MATI: Šipak. Ništa od njega. Stvarno. Onda sam mu kupila perlicu i ormarić za rublje. Sada barem može prati odjeću. Jadni odrpanac. Ponekad pomislim da bi mu onako ljudski trebalo isprati glavu. Nisu mu baš sve koze na broju.

GOSPODIN: Kad jednom udari glavom o zid, naučit će lekciju.

MATI: Ta ti valja. Ma lupa on odavno glavom o zid, a nasrće i dalje. Uopće ne shvaća čemu služi glava. Što da ti pričam... oprala sam mu posuđe, zajedno smo odvucli gomilu praznih boca pa namjestili perlicu da taj stan opet izgleda ljudski. Svinjac je to bio i zaudarao. Užasno.

GOSPODIN: Jesi li mu to otvoreno rekla?

MATI: Naravno. Bezbroj puta! I naglasila sam da to ne govorim samo kao majka, nego općenito. Znaš, ne bih htjela da prođe križni put kao tvoj prijatelj Norbert.

GOSPODIN: Norbert je našao svoj put.

MATI: Dobro, nije da ja imam nešto protiv umjetnosti i ako Ulf želi, neka bude umjetnik, imat će moju svestranu podršku, ali Norbert se zbog toga godinama potepao od stana do stana, bez prebijene pare u džepu, u glavi samo fantazmagorije, pregažen životom i na kraju je opet završio kod svojih roditelja. Koliko je dugo stano- vao kod tebe?

GOSPODIN: Nije mi to smetalo. Čak mislim da je bilo dobro.

MATI: Neka ti bude, ali sve to s njime bila je krizna situacija.

GOSPODIN: Bože moj, ako nije želio preuzeti očev posao? Što da je radio? Na jednoj strani otac, doktor za kompjutere, a kod Norberta ni trunke zanimanja za tehniku!

MATI: Slušaj, Gospodine! Mislila sam da bi i ti trebao razgovarati s Ulfo. Kao brat s bratom. Ti mu možeš priopćiti stvari koje iz majčinih usta glupo zvuče, baš majčinski.

Ti se nosiš sa životom, probijaš se nekako. Gledaj, ja mislim, Aneta te nedavno napustila, ali nisi posve izgubio orijentaciju. Pustio si bradu, ali nisi se slomio.

GOSPODIN: Što da mu kažem?

MATI: Ne znam ni sama. Da se malo trgne. Zašto ne može biti poput tebe? Zašto ne bi svi bili poput tebe?

GOSPODIN: To se ponekad i ja pitam.

MATI: Brine me da ne postane ovisan o drogama. Reci mu to.

GOSPODIN: Ulf? Droga?

MATI: Meni on to nikada ne bi priznao, ali kad netko tako stanuje. Tako žive hašomani i džankiji.

GOSPODIN: Ma gluposti!

MATI: Nemoj ti meni. Vidjela sam ja to na televiziji.

GOSPODIN: Isključeno. Ulf nije hašoman, a pogotovo džanki. Nema on ni para za droge.

MATI: Ali ne može živjeti bez novca. Možda se bavi dilanjem?

GOSPODIN: Ako mu je stan malo neuredan, ne mora odmah biti džanki. Ma, molim te!

MATI: Hajde, razgovaraj ipak s njim. Pričaj mu kako se sam snalaziš. Jednostavno svrati i pitaj kako mu je.

GOSPODIN: Otići ću, nema frke.

MATI: Gospodine, ti si srce. Čim se vratim s krstarenja, javit ću ti se ponovo.

GOSPODIN: Po Sredozemlju?

MATI: Atlantik!

-

GOSPODIN: Osjećáš li se usamljenom?

MATI: Ne, ne. Dobar je prema meni. U redu je.

GOSPODIN: Koliko vremena već znate?

MATI: Tri tjedna.

GOSPODIN: I da svi odmah žele s tobom na krstarenje!

Valjda je to uvjetovano godinama.

MATI: Možda je Ulf peder?

GOSPODIN: Sretan ti put!

MATI: Ali zar ne bi mogao biti?

GOSPODIN: Dobro se namaži kada zasja sunce. Uživaj!

MATI: Hoćeš ga pitati je li peder?

GOSPODIN: Jasno, pitat ću, i uzima li droge i neka prestane s tim.

MATI: Možda sam ga ja razmazila? Tebe nisam nikada tako tetošila, nisam ti nikada kupila perlicu.

GOSPODIN: Posjedovanje mi ništa ne znači. Kreni sada, molim te, na svoje krstarenje. Dečko će se već snaći.

MATI: Misliš?

GOSPODIN: Sto posto.

MATI: Ako ti to kažeš.

GOSPODIN: Sretan put, mama!

#

ON:

Činjenica je da ga je poznao samo ispred televizora kod "Njofre". Kada više nitko nije htio ozbiljno razgovarati s Gospodinom, jer su se njegovi govori udaljili u jednu sferu kamo ga nitko nije mogao pratiti, e tada se pojavio Hajo i predstavljao se samo nadimkom. I uvijek je nosio svoj plavi šal, čak i ljeti, kao da je imao osip po vratu.

Treba priznati da Gospodin sve do dana kada je do njega svratila mati o tome nije ni razmišljao. Možda je bio odviše zaposlen sobom. Nije si postavljao pitanje kada će Hajo doći po novac. Kao što rekoh, bio je zabavljen sobom. Puno je trčao i promatrao grad. Svratio je i do pekarice i pitao za knjige, mogu li već pomoći kćerkici, a pekarica je rekla da su curici tek dvije godine i da je premlada za čitanje. Ne znati čitati, razmišljao je Gospodin, možda u tome leži rješenje... Bila je to tek jedna od brojnih misli pa je uzeo mirisavu veknicu koju mu je pekarica poklonila. I osmijehivali su se jedno drugome, a ona je i dalje bila preglasna.

Tek što je mati otišla, i Gospodin se zaputio u grad. Trči ulicama bez osobitog cilja, sanjari, razmišlja i gleda oko sebe. Vidi dečke koji na rampi za osobe u invalidskim kolicima izvode svoje bravure, na parkiralištu je auto otvorenih vozačevih vrata, a ispod auta strše dvije noge, kao da su nekoga pregazili pa onda pobjegli. U blizini je i autoškola za kamiondžije, ispred nje je klupa na kojoj se dvojica pijanaca blago njišu.

Promatra staru ženu koja bijelim štapom lupka niz ulicu i pita se jesu li poodmakla dob i sljepoća statusni simboli. Zamišlja potom nekog čovjeka, koji je toliko osamljen da satima govori u interfon na ulazima zgrada da ne mora razgovarati sam sa sobom.

I dok tako razmišlja i promatra, skreće iza ugla, kamo je već češće zalazio, jer ulica otuda vodi prema rijeci, a on je rado na vodi. Ponekad mu se čini kako bi bilo dobro da je odrastao na rijeci, možda tada ne bi imao probleme s oslobađanjem, snalaženjem i odlučivanjem. S obale dolazi plavo trepćuće svjetlo, a jedan policajac, koji se vidljivo dosađuje, postavlja ogradu za blokiranje prometa. Gospodin se pita što se dogodilo, zauzima poziciju vanjskog promatrača i znatiželjnika, stidi se pomalo zbog toga, ali otrpi nelagodu.

U početku je bio sam, a časak kasnije stoji u prvom redu među znatiželjnicima i čovjek do njega zagrmi: što se dogodilo? Dotični toliko urla u Gospodinovo uho da je ovaj oglušio i prečuo odgovor policajca koji se na smrt dosađuje. Ali Gospodin ugleda vučnu službu i na prikolici natovaren automobil. Nije bio osobito ulupljen ili zdrobljen, ali bio je pun vode. Curila je i kapljala odasvud i to je zvučalo kao kad više krava istodobno piša.

Ovaj je sigurno sletio u rijeku, komentirao je netko iza Gospodina, a on se pitao otkuda čovjek zna da je u autu bio muškarac. Dva službenika Prve pomoći na cestu su izgurala kolica na kojima je ležalo tijelo, bijelom plahtom pokriveno preko glave i svi su znali što to znači. I dok je Gospodin ukočeno gledao plavi šal koji je visio s jedne strane kolica, jedan od medicinara govorio je drugome nešto prozaično. Onaj se nasmijao i kazao da su žene ionako smiješne, a Gospodin se srušio. Kao kamen. Nije zaspao od uzrujanosti. Ovoga puta nije.

#

9. scena: Aneta i Gospodin

GOSPODIN: -

ANETA: -

ANETA: Previše si drven. Radije dopuštaš da vrijeme čini svoje i psuješ one iz *Greenpeacea*, umjesto da odgovornost preuzmeš na sebe i nešto promijeniš.

GOSPODIN: -

ANETA: Previše si egoističan. Sve promatraš samo iz svog kuta. Nikada ne misliš na druge. Da su ljudi oko tebe možda zabrinuti jer tebi ide sve naopako. Ali o tome ti ne razmišljaš. Ti si rođeni egoist.

GOSPODIN: -

ANETA: Previše si lijep. Imaš zdrav duh u zdravom tijelu u jednoj zdravoj zemlji, a dopuštaš da svi ti resursi propadaju. Dopuštaš da te drugi izdržavaju, da te drugi hrane. Ljudi poput tebe upropaštavaju ovu zemlju.

GOSPODIN: -

ANETA: Ti si bez inicijative. Puštaš da te vrijeme nosi. Misliš, sve će se riješiti samo po sebi.

I umišljen si. Ne u smislu čupanja obrvica li slično, nego umišljen jer ti je ispod časti prijaviti se kao nezaposlen ili potražiti posao. To bi za tebe bilo ponižavajuće.

GOSPODIN: -

ANETA: A trebao bi se češće i tuširati, imam dojam. Zaudaraš stalno na cigarete i znoj. Ako me nos ne vara, i na sijeno.

-

GOSPODIN: Je li to sve?

ANETA: Da, ovog trenutka ne mogu se više ničega sjetiti. To je sve što mi kod tebe smeta.

-

ANETA: Gospodine, ne želiš se o tome očitovati?

GOSPODIN: Ne bi imalo nikakve svrhe. Bolje da dignemo ruke od toga. Ti mene ne razumiješ. Kako da živim s nekim tko ne akceptira moj životni stil?

ANETA: Životni stil? To je samo izgovor.

GOSPODIN: Eto vidiš. Ne razumiješ me. Ja sam u potrazi za antikapitalističkim životnim stilom u jednoj kapitalističkoj državi. Ne želim se podrediti. Ja sam otpadnik od društva koji u društvu ostaje.

ANETA: Kapitalizam dohvatiti za munda, zar ne?

GOSPODIN: Točno. Jesi li se ikada potrudila razumjeti što time zapravo mislim? Samo si odmahivala glavom kada bih o tome govorio. Trebam se javiti u ured za nezaposlene, stalno si govorila. Ali nije mi ni na kraj pameti prijaviti se. A znaš zašto? Zato što nisam nezaposlen. U mojoj predstavi o svijetu nema nezaposlenosti i novca. Za mene to jednostavno ne egzistira. Ili još bolje: ja to ne trebam!

ANETA: Ali, Gospodine, ne možeš tek tako proklamirati

svoja vlastita načela. Ono s ljamom bila je neka vrsta prosjačenja, koje... Osobno to nisam smatrala O.K., ali bio je to tobožnji posao i ti si imao neku zanimaciju.

GOSPODIN: Za tebe je to bilo prosjačenje. Za mene ne. Za mene je to značilo izlaziti u šetnju. Povezanost s prirodom. Za mene je to bilo demonstriranje protiv industrijaliziranoga grada. Uz pomoć moje ljame pokazivao sam da je čovjek ovisan o životinjama. Ja sam ljudima otvarao oči. Želio sam im reći: gledajte, čovjek ranije nije imao ništa drugo osim jedne životinje i bilo mu je dovoljno.

ANETA: Reci, je li te itko razumio?

GOSPODIN: Ti me nisi razumjela. Nikada.

ANETA: A kada bi tebi Indijac – koji noću obilazi lokale i pita “Očeš kupiš ruža?” – rekao kako on želi pokazati da je čovjek ranije imao samo cvijeće i ništa drugo, bi li ga razumio?

GOSPODIN: Indijac prosjači. Iza toga nema filozofije.

ANETA: Eto vidiš, ni sam to ne prihvaćaš. To je također dio tvoje filozofije?

GOSPODIN: Aneta, nadi mi jednog Indijca koji to ne radi zbog novca, nego presudno zbog filozofskog stava, onda ću mu vjerovati.

-

ANETA: Svi žive s novcem. Samo ti ne. Kad bi barem mogao akceptirati da novac postoji, a onda se angažirati u udruzi za zaštitu prirode ili kod “zelenih”. Tada bi “otvaranjem očiju” i “popravljanjem svijeta” mogao zaraditi za život. Hajde da se tako dogovorimo.

GOSPODIN: “Zeleni” su malograđani.

ANETA: Ali novac ti je potreban. Svi trebaju novac. Svi igraju lotu i srljaju u TV kvizove, a kada ih pitaju što će napraviti sa svojim dobitkom, onda kažu: zbrinjavanje za starost. Nisi to zapazio?

GOSPODIN: Kvizovi su čisto ispiranje mozga. A ti očito nasjedaš na to.

ANETA: Ne. Ne budi neumjesan, Gospodine. Kvizovi, kao i tolike druge pojave, pokazuju da je dobro imati novac. I da su takva pravila. Tko postiže rezultate, zarađuje novac. Kvizovi su život u malome. Uvaži to napokon.

GOSPODIN: Onda se prijavljuje na kviz. Ako od toga možeš živjeti, onda živi, ali mene ostavi da živim kako mogu. Ja ne dopuštam da me satru zbog papirića sa šarenim sličicama.

ANETA: Za nekoliko godina bit ćeš mi zahvalan da sam te iz ovoga izvukla.

GOSPODIN: Ali ja ne želim ovo napustiti. Po prvi puta u svom životu osjećam da sam na pravom putu.

ANETA: Stanuješ u praznom stanu, spavaš na hrpi sijena, zaudaraš i tvrdiš da ti je dobro kao nikada ranije?

GOSPODIN: Aneta, ti si slobodna raditi što te je volja. Zašto uporno pokušavaš spasiti nešto, što ne želi biti spašeno? Raznošenje novina! Čemu sve to?

ANETA: Jesi li prihvatio to s novinama?

GOSPODIN: Traženje posla za mene više nije tema. Čemu posao?

ANETA: Ali moraš od nečega živjeti? Plaćati režije!

GOSPODIN: Opet ne razumiješ. Čak kada bih imao novac, ne bih ga ni taknuo.

ANETA: E, to bih voljela vidjeti. Tipično tvoje prenemaganje. Dosta mi je tvojih brbljarija. Sve same ljuštore od riječi, bla-bla, sve prazno... samo topli dah. Povraća mi se na to!

GOSPODIN: Imam ja para.

Gospodin je donio Hajinu torbicu i na pod pred Anetom istresao svežnjeve novčanica.

GOSPODIN: Evo.

ANETA: Gospodine!

Ovo...

Ovo JEST novac!

Tu ima barem... Zaboga! Pa to su novčanice od tisuću?

Ne, ima ih još više... 20, 40, 80.

Gospodine, otkud ti ovo?

Od ljame?

GOSPODIN: Rekao sam ti da imam novca. Rekao sam ti da stvar hoda.

ANETA: Greenpeace ljamu nije oduzeo. Ti si je prodao, zar ne? Znaš li koliko tu ima?

GOSPODIN: Ne, još nikada nisam brojio.

ANETA: Smijem li ja prebrojiti?

GOSPODIN: Jasno, ako želiš. Meni je svejedno. Ja ga neću ni dotaknuti.

ANETA: Ovo je čarobno. I samo velike novčanice.

GOSPODIN: Aneta, pa ti si ovisnica.

ANETA: Ja te volim, Gospodine. Volim te.

GOSPODIN: Ti ništa ne razumiješ.

#

10. scena: Norbert, Silvija, Andi, Mati i Gospodin

NORBERT: I tako sam ja našao da je Gospodin... da mu je procurila gotovina. Nije ni čudo da mi je ranije tek tako prepustio televizor. Jasno, kada svakog dana može kupiti novi. Operjatio je, trebao bi imati oko 50 000, u običnoj torbici u svome stanu.

NORBERT: Vratit ću ti jednog dana, nema problema. O.K., možda sam trenutačno izvan igre. U podzemlju, ali to ništa ne zači.

GOSPODIN: Ne mogu ti ništa dati.

NORBERT: Sve je ispalo sranje. “Tempus fuck it.” Bilo je prihvaćeno, vole to ljudi. Subvencija tu, prilog tamo, potpora Europskog fonda za kulturu i Zaklade za mladu umjetnost... sve to dobro zvuči i daje dobar osjećaj.

GOSPODIN: I onda?

NORBERT: Nisam znao što da počnem. Sjedim tako i razmišljam, mudrujem: sada bi trebalo dalje, pridodati nove instalacije. Ja sam debitant, ne smijem ostati na startu. “Temus fuck it” i gotova priča? Ne, nipošto. Možda je bilo glupo opet kombinirati nešto s televizorima, opet izgraditi cluster, s pokretnim elementom..., ali i veliki umjetnici rade skroz jedno te isto. Stil! To se zove stil. Warhol: Mao s koloriranjem, Monroe s koloriranjem, Beethoven s koloriranjem, čak i Beckenbauer. Žica na koju ja sviram su mediji.

GOSPODIN: Ne mogu ti ništa dati!

NORBERT: “Fack i pravda”, tako se zvao novi projekt. Pitalo se o njemu u svim novinama. To što sam ranije rekao “fuck it”, bilo je sjajno prihvaćeno. Ali ovo sada – stopostotni debakl. Potreslo me do gaća. Jeza. Strgali su mi izložbu i piši kući, propalo je. Kao da ljudi nemaju svog osobnog mišljenja, kao da dobrim smatraju samom ono, o čemu se govori da je dobro.

GOSPODIN: To je, izgleda, tako.

NORBERT: A što sada slijedi? Svi su opet na okupu: Fond za kulturu, darovatelji, zaklade i ispružili su ruke. Kažu: mi smo posudili novac, mi želimo investirati u uspješne projekte, s vama to nije prošlo i zato – pare na sunce! A jedan iz štedionice je još dodao: Ovakvu sprdačinu u životu nisam vidio. Borio sam se, urlao, sve dok nisam promukao. Sve zalud, oni pare traže natrag i gotovo. Možeš li to razumjeti?

GOSPODIN: Norberte, ja nemam novca.

#

ON:

Gospodin se odmah pokajao. Jedva da je Aneta izašla na vrata. Zavijao je kao pas na lancu. I zbog Haja, i zato što je lagao, jer se pred Anetom pretvarao kao da stvar funkcionira. Njegov stil života. Njegovo otpadništvo. Kao da mu je novac pao s neba, jerbo je na kuhinjskom zidu ispisao četiri pljesnive, numerirane rečenice. A kada se nakon toga pojavio i Norbert, nije više dugo promišljao. Bilo mu je odmah jasno zašto je došao. Mali grad poput našega ništa ne oprašta. Čovjek bi morao biti gluhoonijem, slijep i u najvišem stupnju debilan, ako ne bi shvatio zašto je Norbert došao.

Gospodin ne razmišlja dugo, čeka samo da Norbert izađe, izvlači torbicu iza radijatora. Plaši se torbice. Ne želi je otvoriti i gledati novac, da ga ne obuzme slabost, da ne poklekne jer ga je Aneta pogledala svojim sretnim očima i jer mu Norbert svoju izložbu oslikava na zidu. Ne zavirivši ni jednom u torbicu, istrčava i juri pravocrtno oko nekoliko blokova. Ničega nije svjestan. Ne vidi ništa. Ovaj puta ne!

Trči kao kroz tunel i ispada pred neku banku. Novcu je mjesto u banci, pomisli, munjevito ulazi i odlaze torbicu. Točno usred predvorja. Molimo vas, poštujujte diskrecijsku crtu! Ona polagano i natraške istrčava napolje, umalo se sapleo u rotacijskim vratima i jednostavno je poletio kada se osjetio slobodnim. Već je bio povjervovao da je uspio, kada je osjetio da ga netko slijedi i doziva.

Pravio se da nije čuo, kao da se poziv ne odnosi na njega. Više se ne obazire, nego utrčava u svoj tunel, blok za blokom. Ali sustigli su ga na jednom semaforu i utisnuli torbicu u ruke. I morao se zbog toga još zahvaliti.

SILVIJA: Moglo je tu biti barem pola milijuna. Došapnula mi je Aneta. Ili 300 000. Teško je bilo procijeniti. Zapravo ne bih trebala nikome o tome govoriti, rekla je nama dvoma. Meni i Hermannu. Ja sam tu informaciju tada parkirala stvarno negdje u zatiljku, ali sam kasnije pomislila: 300 000? To bi bilo dovoljno za nas sve zajedno, moraš pokušati, to je tvoja šansa.

SILVIJA: Ti dobro znaš kakav je Hermann. Kad jednom postavi svoje principe, onda su oni neprikosnoveni. Nema više promjena. Nagovarala sam ga, brbljala i traunjala, ali je on ostao pri svom: tako smo bili odlučili i sada to treba provesti. Našoj djeci za ljubav.

GOSPODIN: Ne mogu ti ništa dati.

SILVIJA: Kad spomene djecu, on više misli na budućnost općenito. Jer mi još nismo načisto, želimo li ih doista. Možeš li to zamisliti? On štiti okoliš za djecu, koja uopće nisu njegova. I koju još ne poznaje. Koju vjerojatno neće ni upoznati. Pretpostavi: zbog ljubavi prema djeci, ti ne pušiš u svome stanu, iako djece nemaš. Razumiješ me što mislim?

GOSPODIN: Da. Takav je Hermann.

SILVIJA: Točno. Onda sam pokušala još jednom. Prošle godine. Objašnjavala sam mu: ima danas automobila koji troše samo tri litre na 100 kilometara pa možeš odavde do... beskraino daleko. Eto, 100 kilometara. I rekla sam: mobilnost, rekla sam, to je totalno važno. Svi su danas mobilni i na raspolaganju i fleksibilni i mogu svakog časa biti tu i tamo. Jer imaju auto.

GOSPODIN: Ne mogu ti dati novac.

SILVIJA: Nisi dobro razumio. Nije stvar u tome da mi nemamo novca. Jasno, mogu ja kupiti auto. Danas, sutra, prekosutra. Kad poželim. Ali, imamo bankovni konto za parove. 2,5%. Isplati se to, bez daljnje. Prošle godine imali smo... 100 ili ne..., u svakom slučaju prilično visoke kamate, ali mi odmah doznamo ako onaj drugi podiže novac. On skroz zapitkuje u vezi s tim. Nedavno sam kupila čarape, on je vidio jer sam platila karticom i tek što sam došla kući...

Postupno ću ti vratiti, Gospodine. I ja bih tako rado imala auto. Znaš, parkirala bih ga u paralelnoj ulici i vozila se njime samo kad on nije kod kuće. Hermann to nikad ne bi primijetio, a ja bih imala auto.

GOSPODIN: Ja nemam novca, Silvija!

-

GOSPODIN: Prestani plakati, molim te.

ONA:

Ipak je otvorio torbicu. Tek toliko da može zaviriti unutra. Takav mu je bio plan: otvoriti torbicu i pušiš da se nazire nekoliko novčanica, da ih svatko može vidjeti. Ako u torbičega ima, onda to mora biti lova. Smirila ga je spoznaja da je otvorio torbicu, a da se nije uzbudio. Gledao je novac, imao ga u rukama, postavio ga tako da izviruje van i ostao smiren. "Mora ići i bez novca." Sam je tako htio. I onda se zaputio u grad, s torbicom. Uvečer, kada se smrkavalo. Trčao je duž široke glavne ulice. Pored obitelji i

supružnika koji redoviti gledaju televiziju, sve dok nije došao onamo, gdje se uvečer ne gleda u ekran, nego kako da jedni druge orobe.

Ovaj puta mora uspjeti, pomislio je. Ovdje sigurno žele novac, inače ne bi napadali jedni druge. Onda mogu uzeti i moj novac. Ili Hajin. U svakom slučaju trči on onuda i jedva da ista vidi jer ulične svjetiljke ne rade kako treba, u najboljem slučaju trepere. Trči on između visokih zgrada, gleda pločice s imenima stanara uz 55 dugmića za zvonca, na svakoj zgradi jedno te isto. I netko mu dolazi u susret, ali je star i trči polako. A poslije još dvojica koja ne govore njemački. Nisu ga ni opazili jer govore toliko glasno kao da se prepiru ili nadmudruju. I trči on dalje i sada je već zašao duboko među katnice s 55 stanara po ulazu.

A onda je pred sobom ugledao jednu grupu, ili preciznije, neke siluete i male crvene točke i on pomišlja da bi to mogla biti mladež, zabavljena pušenjem. Biti u grupi i pušiti, a onda nasnuti i opeljati prolaznike. A poslije preko interneta prodati mobitele pa kupiti videoigrice i jeans od poznatih firmi, jer su im rekli da je to jako važno.

"Odbaciti svakovrsno posjedovanje" govori on za sebe i usmjerava trk u središte tamnih sjena s malim crvenim točkama. I prilazi im sve bliže i instinktivno napinje muskulaturu trbuha. Jasno da se plaši, ali razmišlja, tako je najbolje, sada ću ga se riješiti.

Kada je stigao otprilike na metar od grupe, sve se odigralo vrlo brzo. Iznenada su se okrenuli, kao da su oni ti koji se trebaju plašiti. Jedna od visokih uličnih svjetiljki treperi i sve obasjava. On razaznaje njihova lica i bijeli i narančasti dio cigarete, a oni vide njegovu torbicu. I stoji on tako među njima, okružen i opasan tamnim frizurama i tamnim obrvama i crnim očima.

A onda svračaju pogled na njegovu torbicu i jedan duboko uvlači dim svoje cigarete i dok govori, izlazi mu dim iz usta i on kaže: Nije baš uputno tako nositi novac, kao na tanjuru, jerbo će vam brzo odlepršati! I onda se svi smiju i promatraju kako on uredno zatvara torbicu i odlazi.

ANDI: Otkuda, otkuda... To uopće nije važno. Samo su činjenice bitne. Imamo jednoga u klapi, koji je pun para, da mu naviru na uši. Prirodno je da se dijele. Pričali su mi o pola milijuna. Hej, stari, ako je dobijem više od pola milijuna, nađem ili naslijedim, onda i ja dijelim.

To je barem jasno. To svi očekuju, s pravom. Tako je razmišljao.

ANDI: To je moj san, Gospodine. Što imaš protiv mog a sna? Pa mi smo drugari, zar ne? Napravio sam ja dosta toga za tebe pa možeš sada ti i za mene. U krajnjem slučaju, to je samo neka vrsta ulaganja novca. Prije ili kasnije učinit će te to samo bogatijim, još više snova, više života. To je neovisnost koju si uvijek priželjkivao.

GOSPODIN: Novac ti ne mogu dati.

ANDI: O avionima ti ne znaš ništa. Tu moraš meni vjerovati, ali možeš se i pouzdati. Nisam ja pilot od jučer. Ja znam što vidim dok gledam avion. Ti možda vidiš krila i male kotače, ali ja ti mogu reći koliko je vrijedan i što može.

Dakle: ured bi bio kod jednog od nas u stanu i sve bismo sređivali telefonom. Pronjuškali bismo koji letovi nedostaju, kamo bogataši žele otputovati, kužiš? I onda ih vozimo tamo. Da. Egipat, Španjolska, Italija, svi otoci na Sredozemlju i Turska. Danas svi hoće u Tursku.

GOSPODIN: Ne mogu ti ništa dati.

ANDI: Razmišljati dugoročno, to je presudno. Jasno, na početku moraš izgubiti. Dok ne stekneš ime, dok si ne možeš priuštiti stjuardese kakve želimo, kužiš? Svi ruski prijevoznici nemaju pristojnih stjuardesa. Tu se mi možemo ubaciti, Gospodine. Takvo je tržište. Ali onda bih se ja uzdigao, bio vlastiti bos. A onda zbogom svem ovom sranju i traljivom poslovanju. Kod kuće, kad poželiš, kužiš? I nema više bedastih kolega, nema rasporeda sati kao za školsku djecu. Sve otpada, raj na Zemlji, samo ja. Ja i ti i avion.

GOSPODIN: Ja nemam novca, Andi.

ANDI: Šupak od čovjeka!

ON:

Gotovo svakog dana, od jutra do večeri, tumarao je s torbicom po gradu. Tako reći, na rubu očaja. Ponekad je reagirao odviše impulzivno. Stoji tako na nekom semaforu, a automobili imaju crveno. Onda on dotrči otpozadi do prvog automobila i postavi neprimjetno torbicu na krov. Pa produži dalje i skrene u prvu ulicu i trči lijevo-desno po novom naselju, osjeća se oslobođenim, hoda uzdignute

glave. Bez tereta na plećima. Kad tamo, desetak minuta kasnije zastaje pored njega automobil i vozačica viče: traži ga već duže vremena i on je srećković da je ona poštena žena i da je trenutačno ne pritišću termini, kao što je inače slučaj, jer ona je poslovna žena. Utrpa mu torbicu u ruke i kaže: poštenje se još uvijek ne isplati, sjeda u auto i nestaje.

Ili on ugleda nekog čovjeka sa sličnom torbicom i prisjeti se američkih filmova o tajnim agentima, u kojima ljude uvijek nasamare zamjenom sličnih torbi, pa priđe čovjeku koji je na kiosku upravo birao novine i izvede trik kao na filmu. Stane uz čovjeka, izvuče dva šund-romana s police pa ih opet vrati i udalji se s krivom torbicom. Počne trčati i čini mu se kao da i nema torbice, iako je drži u rukama i iako je ova puno teža od njegove, jer aparat za brijanje i donje rublje za dva dana više teže nego pregršt Hajinih novčanica. Trči Gospodin kao da je u torbi samo vata ili sloboda sama ili kao da u njoj nema ničega.

Ne trči ni osobito brzo niti razmišlja o tome kamo bi mogao trčati, trči bez cilja, kao netko tko je zadovoljan. Tko je zadovoljan, nema potrebe za ciljem. A baš to čovjeku pruža šansu da ga prati. Sustiže ga prilično brzo, iako mu se košulja izvukla iz hlaća, a na čelu mu izbile perlice znoj, upravo toliko perlica da su se konobarice iz obližnjeg kafića osvrnule za njim, jer znoj muškarca čini atraktivnim. Dohvatio je Gospodina za ramena, okrenuo ga prema sebi i sa smiješkom zamijenio torbe. "Vašu torbicu ne biste smjeli zamijeniti", rekao je i dodao "Sve sami sanjari!" I otišao je svojim putem, namigujući konobarici u kafiću, a Gospodin je mislio da će propasti u zemlju od stida. Trčao je kao što se trči po močvari kada se izgubi put. Trebalo mu je nekoliko sati dok se domogao kuće, toliko teška mu je bila torba.

MATI: Doznala sam od Ulfa. Nije bio u stanju sjediti u miru. Izderao se na mene, što Gospodinu pada na pamet, sjediti kod kuće s milijun eura u gotovini, a njemu valjati gluposti, da pripazi na sebe i da materijal ne stvaraju probleme. "Milijun?" pitala sam ja, a on je rekao da ne vjeruje da ja to već odavno ne znam, ne trebam se pretvarati. Nas dvoje ionako šurujemo zajedno.

MATI: Jasno da je bilo zgodno. Svaki puta je zgodno. Oni su uvijek jako ljubazni i odmiču stolicu od stola da mogu sjesti i kažu da imam lijepu haljinu i uvijek sve plate. I u kasinu. To je u redu. Ovaj puta imali smo na

brodu dva frizera i u tih nekoliko tjedana ja sam kod svakog bila nekoliko puta. Jasno da je to zgodno. Razgovori su baš zgodni, priče o njihovim bivšim suprugama su zgodne i kako oni puno rade je zgodno, a puno bolje se osjećaju nakon što se meni povjere, a i to da me još uvijek žele je zgodno. Da, sve je zgodno, ali nije dovoljno!

GOSPODIN: Ne mogu ti ništa dati!

MATI: Tak' je zabavno i stvarno rado idem na krstarenje, ali bih ipak radije putovala sama ili barem bila svjesna mogućnosti da to mogu napraviti sama. Ah, uvijek ta ovisnost, ta žalosna borba za simpatije za krstarenja. Mili Bože, na što smo pali. Ponekad pomislim, mogla bih jednako tako raditi s prostitutkama. Razumiješ li svoju majku?

GOSPODIN: Mislim da razumijem.

MATI: Kada poslije ostanem sama, osjećam se tako otrcano i jadno. Ne želim vas time žalostiti. Tebe i Ulfa.

Ah, ta ovisnost. Znam da mi ti to ne uzimaš za zlo, da me razumiješ i da baš zbog toga i sam tražiš samostalnost. Ali kako da objasnim Ulfu da je smisleno trsit se u životu? Kako da mu objasnim, kada njegova mati dopušta da je pozivaju na krstarenje, dok mu brat punih džepova sjedi u praznom stanu? Kako, Gospodine?

GOSPODIN: Ne mogu ti ništa dati, mama. Nemam novca.

MATI: Bilo bi tako jednostavno za nas troje. Mogli bismo, primjerice, opet zajedno stanovati i biti prava obitelj.

GOSPODIN: Mora ići i bez novca, mama. Moguće je. Mora biti moguće. Pogledaj samo sebe. Puziš tu preda mnom. Svi puze preda mnom. Ne mogu ti dati novac. Tebi ne, ni Silviji ne, ni Andiju ne, a ni Norbertu ne. Nikome od vas. A neću ga ni baciti od sebe, ili spaliti, ili izgubiti – znaš, nastojao sam ga izgubiti, ali nije funkcioniralo. Zadržat ću ga ovdje, u svom stanu u kome sam započeo svoj novi život. Na pravom sam putu, znam to i vi me ne možete zaustaviti.

MATI: Ali...

GOSPODIN: Nemam novca, mama.

MATI: Da... zgodno je. Samo zgodno? Ali to nije dovoljno.

#

11. scena: dva policijska isljednika i Gospodin

ISLJEDNIK 1: Hans-Joachim Kranker često je dangubio kod "Njofre". I vi također. Provjerili smo.

ISLJEDNIK 2: Bili smo tamo. Raspitali se.

ISLJEDNIK 1: Hans-Joachim Kranker nazivao se Hajo. On je bio tamo. Vi ste bili tamo. I dobro ste se slagali.

ISLJEDNIK 2: Tako su nam tamo rekli. Šef nam je rekao.

ISLJEDNIK 1: I napravili ste tamo dobar ceh. Obojica. Ali Hans-Joachim Kranker već odavno nije bio tamo.

ISLJEDNIK 2: Gdje je on?

GOSPODIN: Vi ne znate gdje je?

ISLJEDNIK 2: Ni jedan od vas nije dugo bio tamo.

ISLJEDNIK 1: Vi ste ortaci. Poznato nam je to.

ISLJEDNIK 2: Bili smo ondje. Provjerili.

ISLJEDNIK 1: Umalo pa ste uspjeli. Ali policija ne spava. Ne ovdje. Ne u ovome gradu i ne u ovoj zemlji. To bi bilo po prvi puta da se netko izvuče bez posljedica.

ISLJEDNIK 2: Do sada smo razriješili sve slučajeve. Lopovluk se ne isplati.

ISLJEDNIK 1: Znate li što me uvijek muči?

ISLJEDNIK 2: Znate li što ga uvijek muči?

GOSPODIN: Nemam pojma!

ISLJEDNIK 2: On se pita zašto ljudi još uvijek vjeruju u nepoštenje.

ISLJEDNIK 1: Zašto ljudi jednostavno ne obavljaju svoj posao? Da je Hans-Joachim Kranker radio svoj posao, sada ne bi imao probleme. Što kažete?

GOSPODIN: Bijeg ne dolazi u obzir!

ISLJEDNIK 2: Vidite, sve se lijepo slaže.

ISLJEDNIK 1: Pošto se Hajo pravio da je vaš prijatelj, a možda je to i bio...

ISLJEDNIK 2: Upravo zato što je bio vaš prijatelj.

ISLJEDNIK 1: Upravo zato povjerio vam je novac i uvukao vas u slučaj.

ISLJEDNIK 2: Robijal!

ISLJEDNIK 1: Razumijete li vi to? Svijet je povezan. Da je Hajo bio pošten i lijepo radio svoj posao, mogao vam je bez brige ostaviti svoj novac i vi biste bili čisti.

ISLJEDNIK 2: A ovako ste njegov ortak.

GOSPODIN: A vi imate posla.

ISLJEDNIK 1: Točno. Da nema ljudi poput vas, mi bismo ostali bez posla. Ne bi bilo isljednika.

ISLJEDNIK 2: Možda onda trebamo biti zahvalni da vi postojite.

ISLJEDNIK 1: Gdje je Hajo?

ISLJEDNIK 2: Gdje je Hans-Joachim Kranker?

GOSPODIN: Njemu je dobro. On je daleko odavde!

ISLJEDNIK 1: Gospodine!

ISLJEDNIK 2: Za vas je najbolje da nam kažete gdje je.

ISLJEDNIK 1: Ako su pare još u džepu dobit ćete nekoliko godinica.

ISLJEDNIK 2: Malo-puno godinica.

ISLJEDNIK 1: Ako nam kažete gdje je Hajo...

ISLJEDNIK 2: Hans-Joachim Kranker.

ISLJEDNIK 1: Onda ćete dobiti nekoliko godinica manje.

ISLJEDNIK 2: Razumijete li? Sve ovisi jedno o drugome.

ISLJEDNIK 1: Uzrečica "Vrijeme je novac" dobiva time novo značenje.

ISLJEDNIK 2: Znate li da smo ovdje zbog jedne dojave?

Netko vas je otkucio.

ISLJEDNIK 1: Možda vas je on otpušio?

GOSPODIN: Možda.

ISLJEDNIK 2: Kako biste vi odsjedili njegovu kaznu.

ISLJEDNIK 1: Dosta novca u velikim novčanicama u jednoj torbici kod Gospodina. Toliko ste se šepurili naokolo da je svima zapelo za oči.

ISLJEDNIK 2: Recite nam gdje je. Jasno nam je da ste vi samo pohranili njegov novac.

ISLJEDNIK 1: Vi ste mala riba. Hans-Joachim Kranker je velika. On je onome pilotu oteo sav novac, ne vi.

ISLJEDNIK 2: Pilot je u međuvremenu i poginuo. Ako upros svemu imate mirnu savjest, onda ništa.

ISLJEDNIK 1: Hans-Joachim Kranker vas iskorištava. On dopušta da vas uhitimo i da otmica tako bude riješena.

ISLJEDNIK 2: Ali mi mislimo svojom glavom. Mi znamo kako Hans-Joachim Kranker diše, razumijete? I zato znamo, a da ga nismo upoznali, kako manipulira vama. Svi su oni isti.

ISLJEDNIK 1: Sve ista bagaža, ti zločinci.

ISLJEDNIK 2: Ti asocijalni tipovi.

ISLJEDNIK 1: Kriminalci.

ISLJEDNIK 2: Stranci. Najčešće su to stranci.

ISLJEDNIK 1: Nemamo mi ništa protiv stranaca, Gospodine. Nemojte nas krivo shvatiti.

ISLJEDNIK 2: Samo ti stranci iz kriminalnog miljea. Protiv njih jesmo. Njih bi trebalo postaviti iza zid i...

-
GOSPODIN: Hajo me nije odao. Hajo sve razumije.

ISLJEDNIK 2: A ja bih vam ipak savjetovao da izručite svog prijatelja, koji ima toliko razumijevanja.

ISLJEDNIK 1: Gospodine! Gdje je Hans-Joachim Kranker?
GOSPODIN: Na sigurnome.

ISLJEDNIK 1: Dugo ćete provest na robiji.
ISLJEDNIK 2: Hapsimo vas.

ISLJEDNIK 1: Uzimamo novac.
ISLJEDNIK 2: A vama ostaje puno vremena da o svemu promišljate.

ISLJEDNIK 1: Mi smo jednostavno jači.
ISLJEDNIK 2: Imamo vas u šaci.

ISLJEDNIK 1: Znete li što me muči?
ISLJEDNIK 2: Znete li što ga muči?

GOSPODIN: Nemam pojma.
ISLJEDNIK 1: Zašto to ljudi rade?

ISLJEDNIK 2: Uskraćivanje slobode.
ISLJEDNIK 1: A zbog čega? Zbog novca.

ISLJEDNIK 2: Nepopustljivi ste zbog novca? Je li to vrjednog toga?

ISLJEDNIK 1: Eto, to me muči.

Mrak

12. scena: Aneta i Gospodin

ANETA: Imaš pozdrave od Andija i Klaudije, od Hermanna i Sivije i od Norberta. On sada radi nešto novo. Nalijeva nogometne lopte betonom, postavlja ih na ulicu i napiše na tlu: "Can you kick it?"

GOSPODIN: Ajme majko!
ANETA: Da, i nekoliko ljudi je već slomilo nogu. Vjerojatno će imati ozbiljnih problema.

-
Imaš pozdrave i od mame. Otkako je doznala da Ulf novac zarađuje *spam-mailovima*, a ne dilanjem droge, primirila se i opet putuje.

GOSPODIN: Svi ste vi ljudi.
ANETA: A kako si ti?

GOSPODIN: Aneta, prekrasno je. Želja mi je da ovdje ostanem zauvijek.

ANETA: Zafrkavaš me, Gospodine. Koja je to sad fora?
GOSPODIN: Ovdje imam sve ono što sam oduvijek tražio. Napokon sam našao. Stigao sam do cilja.

-
ANETA: Divim ti se, Gospodine. Da si podijelio onaj novac ili ga bacio, nitko ga ne bi kod tebe tražio.

GOSPODIN: Da, znam. Ali to mi je otvorilo oči. Ovdje sam napokon postigao što sam oduvijek želio. Ovdje sam našao društveno uređenje kakvo se samo poželjeti može.

ANETA: Gospodine, ali ovo je zatvor.
GOSPODIN: Shvatio sam istog časa kada su me doveli. Svi moji principi ovdje su ispunjeni. Sjećam se još kuhinjskog zida? Moje dogme?

Br. 1. Bijeg ne dolazi u obzir.
Br. 2. Mora ići i bez novca.
Br. 3. Odbaciti svakovrsno posjedovanje.
Br. 4. Sloboda je ne morati donositi odluke.

Na primjer: Ovdje nema novca. Zamisli, svi idu na posao, ali nema novca. Ranije se nisam ni sjetio da se može raditi, a da se za to ne prima novac. Svakog dana imam ispunjenje radom. Kad se uvečer vraćam u svoju ćeliju, mogu reći – nešto sam napravio.

ANETA: Ali ipak nešto zaradiš.
GOSPODIN: Jasno. Gledano prema van. Službena je verzija da nešto zaradimo. Ali to je stvarno malo. Najljepše je ipak da time ovdje ne mogu ništa kupiti. Odbaciti svakovrsno posjedovanje! Uopće nije problem kada nema ničega što bi se moglo posjedovati. Jedino četkicu za zube. Ovdje osjećam podršku.

ANETA: A što ćeš raditi sa svojim novcem?
GOSPODIN: Poklonit ću ga.
Poklonit ću ga Greenpeaceu.

ANETA: Bila sam uvjeren da mrziš *Greenpeace*.
GOSPODIN: To stoji. Ali sam im oprostio. Moja ljama, znam, *Greenpeace* ju je odveo i još uvijek smatram da to nije bilo u redu. Ali na neki način ipak *Greenpeaceu* zahvaljujem što sam ovdje. *Greenpeaceu* i Haji. Ovdje mi je tako prekrasno. Naučio sam toliko toga. Imam vremena za razmišljanje. Ne moram više gledati svijet oko sebe. Sve one koji žive i muče se.

ANETA: Gospodine!
GOSPODIN: Morao sam sklopiti mir s *Greenpeaceom* da mogu živjeti slobodno. Zato ću im pokloniti svoj novac, koji je za mene ionako bezvrijedan, da učinim nešto dobro za *Greenpeace*.

ANETA: Podupireš organizaciju koju si želio uništiti.
GOSPODIN: Aneta, ti to ne razumiješ. Ti pripadaš vanjskom svijetu. Ovdje kod nas sve je drukčije. Ovdje živim posve autarkno. Idem na posao i dobijem jelo. To je zasnovano na razmjeni. Ne moram prihvatiti novac da bih nešto kupio za jelo. Jednostavno mi donesu: izjutra u sedam, pa u jedan i opet u sedam svečeri. Sa svoje strane zato idem raditi. Imam krevet, to je doduše moj krevet, ali su ovdje svi kreveti isti. Ako se razbolim, imam tretman, ako mi se čita, posudim knjige, ako se zaželim televizije, odem u dvoranu. Imamo samo jedan televizor, ali on pripada svima. Kada mi se prohtije svježeg zraka, odem u dvorište i trčim u krug. Ako mi je do sporta, igram košarku ili stolni tenis.

ANETA: Ali ne možeš otići kući, Gospodine.
GOSPODIN: Ovo ovdje je moja kuća.

ANETA: Ne. Ti si ovdje zatvoren. Na više godina.
GOSPODIN: Znam ja gdje su granice. To je bitna razlika. Osjećam se siguran, za razliku od tebe. Zašto da budem vani i da ne znam što da započnem? Ovdje mi ne treba vlak, ni auto, ni bicikl. Ne moram tražiti posao niti se javljati u ured za nezaposlene. Imam sve. Živio sam u slobodnom padu, a ovdje sam se prizemljio. Prekrasno je. Po prvi puta se osjećam doista slobodnim.
Bilo bi mi drago kada bi to mogla razumjeti. Bilo bi mi drago kada bi svi razumjeli.

-
ANETA: Gospodine, ja sam zapravo ovdje da bih ti nešto drugo rekla.

GOSPODIN: Pusti to, Aneta. Što god da je, ne želim znati. To dolazi iz vanjskog svijeta. Ondje ja ništa nisam shvaćao, a ti si imala jasan vidik. Za tebe je onaj svijet možda bolji. Ali ja sam ovdje unutra kod kuće...

ANETA: Htjela sam ti reći da uvijek možeš računati na nas.
GOSPODIN: Ne želim vašu podršku. Silvija je došla k meni i tražila novac za automobil. Ona bi ga sakrila od Her-

manja jer on ne podnosi automobile i jer su se dogovorili da će živjeti svjesni svoje okoline.

ANETA: Znam. Novac je sve poremetio.
GOSPODIN: Hermann je od mene tražio isto. I on je htio tajni automobil. Poslao mi je pismo i molio bih li mu dao novac. Kužiš ti to? Nisam stvoren za takve odnose. Ne mogu ja tako.

ANETA: Hermann je digao ruke od svoje karijere. Sada raznosi besplatne novine supermarketu. Kaže da je u svemu bio pretjerao.

GOSPODIN: To je kao da sam ja riba, a vi ptice. Pa ja mogu disati samo u vodi, a vi na zraku, a ja ne mogu letjeti, a ti ne možeš zaroniti. Možda usporedba i nije baš najuspješnija, ali ja imam vremena i razmislio ću o tome. Sljedeći puta kada te budem posjetio, dobiš bolju verziju.

ANETA: Ti me ne možeš posjetiti. Ti sjediš u zatvoru.
GOSPODIN: To je tvoj stav. Ja slobodno mogu odlučiti želim li doći u sobu za posjete ili ne. Granice su jasne. Jer ja sam slobodan, Aneta. Ja sam stvarno slobodan. Ali vi to ne razumijete. Nitko od vas.

Mrak.

#

13. scena: Gospodin

GOSPODIN: -

Kraj

Preveo Vlado Obad

Iz perspektive jednoga otpadnika

Philipp Löhle časka s redateljem Kristom Šagorom o svome Gospodinu

ŠAGOR: Kako si došao na ideju za ovaj komad?

LÖHLE: Bio sam u kupovini, a pred supermarketom je stajao neki Peruanac s ljamom za maženje. Kroz glavu mi je prošla rečenica: "Greenpeace je oteo moju ljamu." Čovječe, pa to je početna rečenica, pomislio sam i jednostavno počeo pisati. Ostatak je došao postupno, ali mi je od samog početka bio jasan plan da Gospodinu s vremenom oduzimaju sve više stvari.

ŠAGOR: Je li Gospodin za tebe neka vrsta modernog "Svatkovića"¹? Jesi li imao konkretne književne uzore ili pak koristiš ime Gospodin onako općenito, u smislu "halo, momče" ili "hej ti, frajeru"?

LÖHLE: Ime sam našao u rječniku stranih riječi. Baš mi je sjelo za lik potpunog otpadnika. Gospodin nije njegovo građansko ime. On se nekom prigodom tako prekrstio. Za posvemašnji raskid s društvenim konvencijama po njemu je nužno odabrati i posve novo ime. Da je ono ruskog podrijetla i da istodobno znači "gospodin" i "Gospod", sigurno nije slučajno – ni Gospodinu, a ni meni.

ŠAGOR: Uz tvoju formulaciju "ni Gospodinu, a ni meni", koliko je on tvoj alter ego? Izriče li on tvoje spoznaje o tome što je u globalnom kapitalizmu pošlo po krivu?

LÖHLE: Svidjela mi se mogućnost da se kazališnim sredstvima propituju takve ideje. Što se događa kad netko jednostavno kaže: Ne, sve je to odveć bedasto i ne želim više u tome sudjelovati. Čini mi se da svatko tko ima posla s novcem (a nitko nije isključen!) sebi u nekom trenutku postavi naivno pitanje moraju li se stvari upravo tako razvijati. Moramo li zbog novca od ponedjeljka do petka kulučiti u nekom uredu? Ne bi li to išlo i drukčije?

ŠAGOR: Komad završava tvrdnjom da Gospodin još jednom mora promisliti kako bi svojoj bivšoj djevojci Anetti precizno objasnio u čemu je razlika između njega i ostalih i zašto se on ne uklapa u društvo. Imaš li odgovor na Gospodinovo pitanje, rješenje za njegove probleme?

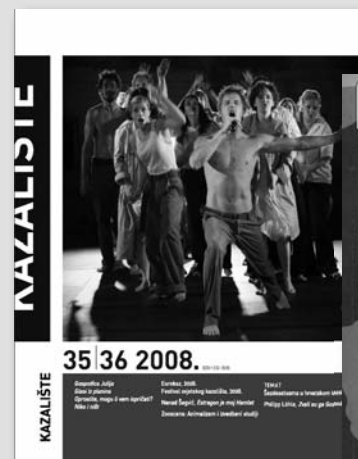
LÖHLE: Ne. Nemam odgovor na to pitanje, a ukoliko ga netko ima, molim da ga priopći i meni. Imaš li ti kakvu ideju?

ŠAGOR: Za mene je šarm tvoga komada u tome što ne baca na stol (tobožnja) rješenja, nego umjesto toga otvara pitanja. Znam da si i ti neko vrijeme bio bez posla. Je li igrokaz nastao u to vrijeme?

LÖHLE: Nezaposlen sam bio svega dva tjedna, ali sam ipak iskusio onaj paralizirajući osjećaj. Tada nisam napisao ni slova. Imao sam drugih briga. Moj Gospodin preobraća pak nevolju u virlnu. On jednostavno okreće ploču i slijedi kriticu: Ako nemam posla, jednostavno ću reći da posao i ne želim.

(Preuzeto iz programske knjižice u povodu praiizvedbe drame u Schauspielhausu u Bochumu 21. listopada 2007. Priredio Vlado Obad.)

¹ Aluzija je to na čuveni Hofmannsthalov komad *Jedermann*.

Časopisi za kazališnu i plesnu umjetnost

Publikacije o drami, kazalištu i plesu